

2 p. PISA gamtamokslinio raštingumo tyrimo duomenų analizė: iššūkis Lietuvos mokytojams ir vadovėlių autoriams

PISA užduotys yra kontekstinės, susijusios su realaus gyvenimo situacijomis. Todėl tiek mokytojas rengdamasis pamokoms, tiek ir būsimų mokomųjų leidinių autoriai turėtų daugiau dėmesio skirti mokymo turiniui ir atidžiau parinkti informaciją.

3 p. Lūžis švietime įvyks tik pakeitus pamokos vadybą

Lankydamasis mokyklose kaip švietimo konsultantas, vertindamas mokytojų praktinę veiklą, džiaugiuosi, kai pamokose išgirstu klausimą kodėl (vertybinis klausimas), tačiau dažniausiai girdžiu kaip, ką darote...

4 p. Sprendimas mokyklai: informacinės technologijos, skaitmeninis turinys, mokytojų mokymai

Skaitmeninis mokymo ir mokymosi turinys rengiamas ir turėtų būti naudojamas tada ir taip, kad nepakeistų realių priemonių realioje aplinkoje, bet suteiktų naujų galimybių...

5 p. Kultūrinės kompetencijos ugdymo uždaviniai ir jos raiška ugdymo praktikoje

Iš tiesų objektyviai vertinti mokinių pasiekimus dailės pamokoje

gana sunku: kaip įvertinti mokinių samprotavimus apie dailės reiškinius, kai samprotaudamas mokinys reiškia savo neišlavintą meninę patirtį?

6 p. Gabūs vaikai šalia mūsų

Vertinant mokinių gabumus svarbu suprasti, kokia yra gabumų įvairovė, kokia jų raida, kokie vidiniai ir aplinkos veiksniai lemia. Iki šiol nėra bendros sampratos, kas yra gabumai.

Diskalkulija: kas tai?

Mokytojas gali išmokyti to ir tiek, kiek gali ir sugeba vaikas. Didžiausias mokytojo menas ir išvalgiausia mokyklos politika – atpažinti vaiko problemą ir tenkinti jo specialiuosius poreikius taip, kad vaikas nesijautų kitoks, kad nesiformuotų menkavertiškumo jausmas.

7 p. Teigiamo savęs vertinimo svarba mokykloje

Prigimtinu vertingumu remiasi vis daugiau mūsų visuomenės dėmesio sulaukianti ir vis garsiau skambanti teigiamo savęs vertinimo idėja. Intuityviai šią idėją suvokia kiekvienas žmogus, nes kiekvienas jaučia, kad, būdamas unikalus, jis turi prigimtine teise laikyti save vertingu.

8 p. Kitoks požiūris į kvalifikacijos tobulinimą

Siūlome bendradarbiavimo modelį pagal konkrečios mokyklos poreikį. Kiekvienos temos seminaras ar konsultacija mokyklos bendruomenei bus naudingas, jei lektorius ar konsultantas jam pasirengs iš anksto, bus gavęs informacijos iš mokyklos.

Sveiki!

Į atmintį įstrigo dar pavasarį internete skaitytas interviu su naujai atidaromos mokyklos steigėjais. Jie, atsakydami į klausimą, kuomet ši mokykla skirsis nuo kitų, paaiškino: pirma, tai bus mokykla, skirianti daug dėmesio žmogui, ji nuolat domėsis: kaip gyveni, kaip sekasi, kas Tau kelia rūpesčių; antra, kiekvienas iš šių mokyklą atėjusių vaikas savaime yra vertingas...

Pereidama prie numerio apžvalgos, noriu pasidžiaugti, kad mums rašote, dalijatės idėjomis, siūlytė naujų straipsnių temas, išsakote savo mintis apie mūsų vadovėlių komplektus, diskutuojate.

Pastaruoju metu daug kalbėjomės su mokytojais, kaip jiems sekasi dirbti su „Šok“ serijos vadovėlių komplektais, kokios pagalbos reiktų organizuojant mokymą ir mokymąsi, į ką turėtume atsižvelgti rengdami naujus vadovėlius, pratybų sąsiuvinius ir kitas mokomąsias priemones.

Atlikome nemažai įvairių tyrimų. Jų rezultatai džiugina ir kartu neleidžia net trumpam stabtelėti. Todėl su vadovėlių autoriais nuolat mokomės, ieškome ir kuriame, vis grįždami pas mokytoją, vis pasitikrindami.

Aptardami tyrimų rezultatus, svarstėme, koks vis dėlto turėtų būti vadovėlis. „Pirmiausia vadovėlis turi būti orus“, – tai vienos vadovėlių autorės žodžiai. Taiklus apibūdinimas. Negalime ir neturime vien vadovėliui užkrauti atsakomybės už ugdymo kokybę mokykloje, pamokoje. Mokytojas turi teisę ir laisvę pasirinkti, ko ir kaip mokyti, siekdamas programose numatytų tikslų.

Skyrelyje *Aktualu ir naudinga* skaitykite apie mokytojų kvalifikacijos kėlimo svarbą. Šis procesas turi būti kokybiškas, nuolatinis ir nuoseklus. Autoriaus nuomone, mokytojas privalo tapti pamokos vadybininku, kuris daug mokosi pats, tobulėja. Ko gero, dabar jau būtina kalbėti ir apie tėvų švietimą. Gal ne tik kalbėti, bet ir kažką nuveikti. Juk kaip bus mokomi mokytojai, tėvai, taip bus mokomi ir jų vaikai... Tame pačiame skyrelyje nagrinėjamos PISA gamtamokslinio raštingumo tyrimo rezultatus nulėmusios objektyvios ir subjektyvios priežastys.

Kad informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas suteikia naujų ugdymo galimybių, niekas neabejoja. Perskaitytė skyrelio *Su „Šok“ ženklu* straipsnį, sužinosite, kokį skaitmeninį mokymo ir mokymosi turinį ir kaip rengia „Šviesos“ leidykla. Kita šio skyrelio tema apie kultūrinės kompetencijos ugdymo uždavinius, kuriuos apžvelgia dailės mokytoja ekspertė Rima Tuinylaitė.

Sunku dirbti klasėje, kurios mokinių gebėjimų lygis nevienodas. Juk mokytojui visada norisi, kad ir gabieji darytų pažangą, ir mokymosi sunkumų patiriantys mokiniai netūpčiotų vietoje. Pastaraisiais metais vis dažniau kalbama apie būtinybę daugiau dėmesio skirti gabiems vaikams: kaip juos atpažinti, įvertinti ir ugdyti. Keletą minčių šia tema – skyrelyje *Tikslas ir pomėgis*.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ypač svarbu jausti mokytojo ir tėvų supratimą, palaikymą, pasiryžimą padėti jiems savarankiškai mokantis. Svarbiausia – vaiko tikėjimas savo jėgomis. Pasitikintys savimi, teigiamai save vertinantys vaikai turi didesnę mokymosi motyvaciją. Kaip mokytojas, tėvai gali padėti vaikui ugdytis teigiamą savęs vertinimą, rašoma *Kavos pamokėlėje*.

Naujų mokslo metų proga visi švietimo bendruomenei linkiu mokyklos, kurioje būtų mokoma ir mokomasi gyventi. Linkiu besidžiaugiančių vaikų. Tokie mokiniai – pats geriausias mokyklos įvertinimas, mokyklos, skiriančios daug dėmesio žmogui...

*Edita Linkevičiūtė,
„Šviesos“ leidyklos vadovėlių rengimo metodikos grupės vadovė*

PISA gamtamokslinio raštingumo tyrimo duomenų analizė: iššūkis Lietuvos mokytojams ir vadovėlių autoriams

Švietimui, kaip ir kiekvienai kitai veikiančiai sistemai, svarbu refleksija. Visiems reikia kartkartėmis stabtelėti ir pasitikrinti, ką jau pasiekėme, ar teisingai padarėme. Švietimo analizei padeda įvairūs tyrimai, tačiau dauguma jų paprastai skirti įvertinti, kaip mokiniai išmoko mokymosi programas. Kitokia yra Tarptautinė mokinių vertinimo programa PISA (angl. – *Programme for International Student Assessment*), kurios tyrimus kas treji metai organizuoja tarptautinė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija OECD (angl. – *Organisation for Economic and Social Cooperation and Development*). Tyrimo dalyvauja tik penkiolikmečiai mokiniai. PISA tyrimas skirtas ne nustatyti, kaip mokiniai išmoko mokymosi programas, o įvertinti, kaip jie geba pritaikyti įgytas kompetencijas, sukauptas žinias, gebėjimus ir remtis vertybėmis gyvenimiškose situacijose. Tai yra esminis šio tyrimo bruožas.

Lietuvoje atlikti du PISA tyrimai – 2006 ir 2009 metais. Juose buvo vertinami mokinių matematikos, skaitymo gebėjimų, gamtos mokslų ir geografijos pasiekimai. Lietuvoje kiekviename iš PISA tyrimų dalyvavo per 4500 atsitiktinai atrinktų mokinių iš 197 lietuviškų, lenkiškų ir rusiškų bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų. Be to, buvo apklausiami ir mokyklų direktoriai bei mokinių tėvai.

Ypatingas dėmesys PISA vertinime skiriamas gamtamoksliniam raštingumui. Daugelyje tarptautinių konferencijų jau senokai pabrėžiama, kad tiek šiuolaikinėje, tiek ateities visuomenėje tik gerai gamtos mokslus išmanantis žmogus galės būti visavertis pilietis ir deramai prisijungti prie viešosios nuomonės (ir politikos) formavimo gamtos mokslų ir technologijų klausimais.

PISA gamtamokslinio raštingumo tyrimų rezultatai priklausė nuo to, ar penkiolikmečiai

- geba vartoti pagrindines gamtamokslines sąvokas aiškindami gamtos reiškinius ir sprenddami su jais susijusias problemas;
- geba atpažinti mokslinius klausimus, pasiremti įrodymais, priimti sprendimus ir pateikti mokslines išvadas;
- supranta, kokią įtaką mokslas ir technologijos daro mūsų materialinei, intelektualinei ir kultūrinei aplinkai.

- Lietuvos penkiolikmečių mokinių gamtamokslinis raštingumas:
- 2006 metais, surinkę 488 balus, užėmė ~32 vietą iš 57 (OECD šalių vidurkis – 500 balų);
- 2009 metais, surinkę 491 balą, užėmė ~33 vietą iš 65 (OECD šalių vidurkis – 501 balas).

Tuoju po 2006 metų PISA tyrimo buvo atliktas ne vienas tyrimas, įvyko ne vienas seminaras. PISA gali padaryti ir jau padarė įtaką ne

vienos šalies švietimo politikai. Kai 2000 metais pagal PISA tyrimą Vokietija atsidūrė paskutinėje penkioliktoje vietoje tarp visų 15 Europos Sąjungos šalių, vokiečiai buvo šokiruoti. Beveik kasdien švietimo klausimai nagrinėti šalies žiniasklaidoje. Vyko didžiulė ir svarbi profesionalų ir visuomenės diskusija. Buvo ieškoma prasto mokinių pasirodymo priežasčių, diskutuojama, ką ir kokiais būdais reiktų keisti švietimo sistemoje. Rezultatų nereikėjo ilgai laukti. Jau po trejų metų (2003) pagal PISA tyrimo rezultatus Vokietija atsidūrė sąrašo viduryje.

Nors Lietuvos mokinių gamtamokslinis raštingumas 2006 metais buvo mažesnis už PISA dalyvavusių šalių vidurkį, tačiau mokyklų ir mokytojų refleksijos po PISA tyrimo analizės, matyt, nebuvo. 2009 metų PISA tyrimo rezultatai yra beveik tokie pat kaip 2006 metų.

2010 metais atlikta antrinė PISA Lietuvos gamtamokslinio raštingumo tyrimo (2006) duomenų analizė. Gamtamokslinio raštingumo rezultatus nulėmė tiek objektyvios, tiek ir subjektyvios priežastys.

Pateiksiu vieną PISA tyrimo užduotį, kuri aiškiai parodo, kuo šio tyrimo užduotys skiriasi nuo mūsų mokiniams įprastų gamtos mokslų užduočių.

Užduoties pavyzdys

APSAUGINĖS PRIEMONĖS NUO SAULĖS

Miglė ir Domas norėjo sužinoti, kuri apsauginė priemonė nuo saulės geriausiai apsaugo odą.

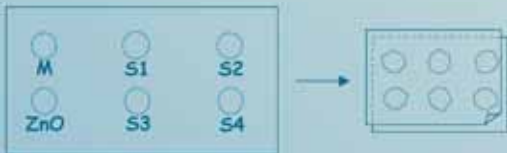
Apsauginėse priemonėse būna nurodytas apsaugos nuo saulės faktorius (SPF). Jis parodo, kiek ultravioletinių saulės spindulių sugeria priemonė. Apsauginės priemonės, kurių SPF didelis, labiau apsaugo odą negu priemonės, kurių SPF mažas.

Miglė sugalvojo būdą, kaip palyginti kelias apsaugines priemones nuo saulės. Ji ir Domas paėmė tokius daiktus:

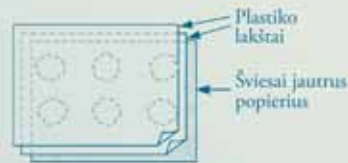
- du lakštus skaidraus plastiko, nesugėriantį saulės spindulių,
- vieną lapą šviesai jautraus popieriaus,
- mineralinio aliejaus (žymima M) ir kremo, kurio sudėtyje yra cinko oksido (ZnO),
- keturias skirtingas apsaugines priemones nuo saulės (S1, S2, S3, S4).

Miglė ir Domas pasirinko mineralinį aliejų, nes jis gerai praleidžia saulės spindulius, ir cinko oksidą, kadangi jis beveik visiškai sulaiko saulės spindulius.

Ant vieno plastikinio lakšto pažymėtuose apskritimuose Domas užlašino po lašelį kiekvienos medžiagos ir uždengė kitu plastikiniu lakštu. Paskui ant abiejų lakštų uždėjo didelę knygą ir prispaudė.

Tada Miglė padėjo plastikinius lakštus ant šviesai jautraus popieriaus lapo. Saulėje šio popieriaus spalva keičiasi nuo tamsiai pilkos iki baltos (arba labai šviesiai pilkos). Domas padėjo lakštus saulėje vietoje.

1 klausimas

Kaip mokslškai vadinamas mineralinis aliejus ir cinko oksidas, kurie buvo vartojami lyginant apsauginių priemonių nuo saulės veiksmingumą?

- A. Ir mineralinis aliejus, ir cinko oksidas yra tiriamosios medžiagos.
- B. Mineralinis aliejus yra tiriamoji medžiaga, o cinko oksidas yra referentinė medžiaga.
- C. Mineralinis aliejus yra referentinė medžiaga, o cinko oksidas yra tiriamoji medžiaga.
- D. Ir mineralinis aliejus, ir cinko oksidas yra referentinės medžiagos.

2 klausimas

Į kurį iš šių klausimų norėjo atsakyti Miglė ir Domas?

- A. Kuri iš tiriamų apsaugos priemonių geriausiai sulaiko saulės spindulius?
- B. Kaip apsauginės priemonės apsaugo odą nuo ultravioletinių saulės spindulių?
- C. Ar kuri nors tiriamą apsauginę priemonę apsaugo odą mažiau negu mineralinis aliejus?
- D. Ar kuri nors tiriamą apsauginę priemonę apsaugo odą labiau negu cinko oksidas?

3 klausimas

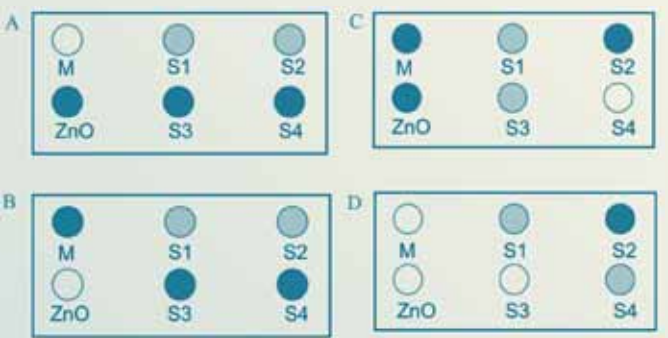
Kodėl medžiagų lašelius reikėjo uždengti antru plastikiniu lakštu?

- A. Kad lašeliai neišdžiūtų.
- B. Kad lašeliai kuo plačiau pasklistų.
- C. Kad lašeliai liktų pažymėtuose apskritimuose.
- D. Kad lašelių storis būtų vienodas.

4 klausimas

Šviesai jautrus popierius yra tamsiai pilkos spalvos ir blunka iki šviesiai pilkos, jei jį veikia šiek tiek saulės spindulių, arba iki baltos, jei jį veikia labai daug saulės spindulių.

Kuri iš šių diagramų rodo, kas atsitinka saulėje? Paaškininkite savo pasirinkimą.

Atsakymas:
Paaškinimas:

Aptarsiu, kas sunkiausiai sekėsi Lietuvos mokiniams ir kokios priežastys turėjo įtakos tokiems „neblizgantiems“ mūsų rezultatams.

Pirma. Lietuvos švietimo ir kitų valstybių švietimo sistemų skirtumas. Daugelyje valstybių penkiolikmečiai mokiniai jau būna bebaigią privalomojo mokymo programą, o Lietuvoje net apie 12 % visų tirtų penkiolikmečių dar mokėsi 7–8 klasėje ir privalomąją programą išėis tik po 1–2 metų. Taigi jų gamtamokslinis raštingumas neprilygsta daugumos kitų šalių bendraamžių raštingumui.

Antra. Įtakos galėjo turėti ir užduočių vertimo netikslumai. Pateiktame pavyzdyje minimos „referentinės medžiagos“. Mūsų mokiniai tokio termino nevartoja. Anglų kalba šnekantys žmonės žodį *reference* dažnai vartoja ir buityje, todėl pasakymas *reference material* penkiolikmečiams lengvai suprantamas. Lietuviškai geriau sakytų „etaloninė medžiaga“, „palyginamoji medžiaga“, „standartas“. Reikėtų, kad ateityje tyrimų (kitas PISA tyrimas vyks 2012 metais) užduotys į lietuvių kalbą būtų verčiamos atidžiau, atsižvelgiant į mūsų vadovėliuose ir mokyklose vartojamus terminus.

Trečia. Skirtumai tarp didmiesčio ir kaimo mokyklų. Kaimų, miestelių ir rajonų centrų mokyklų mokinių rezultatai buvo beveik 40 balų mažesni negu didmiesčiuose gyvenančių penkiolikmečių. Tai akivaizdi Lietuvos ekonominė ir politinė problema. Kol ji nebus sprendžiama visos valstybės mastu, tol kaimo mokyklos bet kuriuose tyrimuose taps Lietuvos rezultatus žemyn.

Tai objektyvios PISA gamtamokslinio raštingumo tyrimo rezultatus nulėmusios priežastys. Pakalbėkime apie mokytoją ir vadovėlius, kitaip – ko ir kaip mokome. Ne paslaptis, kad daugelyje Lietuvos mokyklų pamokos vis dar vyksta taip: mokytojas pasakoja, o mokiniai klausosi ir užsirašinėja. Taikomas net vadovėlio perrašinėjimo metodas. Vadovėlių autoriai stengiasi pateikti kiek ga-

lima daugiau informacijos, „kad tik ko nors nebūtų praleista“. Vadovėliuose užduotys dažniausiai pateikiamos visiems vienodos ir skiriamos vidutiniams mokiniams. Vadovėliuose ir pratybų sąsiuvinuose per mažai diferencijuotų skirtingų gabumų ir skirtingų polinkių mokiniams skirtų užduočių. Neretai užduočių paskirtis – sąvokų, faktų ar apibrėžimų iškalimas.

Kas **pirmiausia** krinta į akis, skaitant PISA tyrimo užduotis? PISA užduotys yra kontekstinės, susijusios su realaus gyvenimo situacijomis. Todėl tiek mokytojas rengdamasis pamokoms, tiek ir būsimų mokomųjų leidinių autoriai turėtų daugiau dėmesio skirti mokymo turiniui ir atidžiau parinkti informaciją. Pateikti tokių žinių, kurios svarbios mokiniui kaip žmogui, o ne kaip siauros srities mokslininkui, žinių, kurių jam reikės artimiausią dešimtmetį ir vėliau gyvenime. Bendrosios programos sukurtos. Matyt, atėjo laikas kitam darbui – gamtos mokslų temų detalizavimui – kiek ir ką turi žinoti pagrindinę mokyklą baigiantis žmogui, kuris turi būti pasirengęs mokytis visą gyvenimą. Tokiū užduotį pajėgi atlikti tik gerai pasirengusi gamtos mokslų, edukologijos, didaktikos ir psichologijos specialistų grupė.

Ne mažiau svarbu parengti šiuolaikinius reikalavimus atitinkančius lietuviškus gamtos mokslų vadovėlius. Lietuvos leidyklos jau išleido ne vieną verstinį gamtos mokslų vadovėlį. Bet jie dažniausiai neatitinka mūsų Bendrųjų programų, todėl yra „per siauri“ arba „per platūs“. Šiuolaikiniuose gamtos mokslų vadovėliuose turėtų būti kuo mažiau mechaninio išimimo reikalaujančių užduočių, būtina ugdyti aukštesnius mokinių gebėjimus. Daugiau dėmesio, negu iki šiol, reikia skirti praktiniams darbams ir tyrimams gamtos mokslų pamokose. Tai yra vienas iš būdų motyvuoti mokinius ir įtraukti juos į savarankišką mokymosi procesą.

Antra. PISA užduočių pradžioje pateikiamas platus ir išsamus aprašymas. Ne vienas gamtos mokslų mokytojas sako, kad mūsų mokiniai „nemoka skaityti“. Ne tiesiogine prasme, o turint omenyje, kad jiems sunku suvokti tekstą, rasti jame svarbiausius žodžius. Todėl gamtos mokslų pamokose neturėtų būti teksto perrašinėjimo užduočių, reikia kuo daugiau dirbti su tekstu: analizuoti, ieškoti reikšminių žodžių ir pan. Mokytojas, skatinantis mokinius užduočiai reikiamos informacijos ieškoti internete, neretai susiduria su „kopijavimo ir įklijavimo“ metodo taikymu. Kalba neugdama, tekstas neskaitomas, rezultato nepasiekiamas.

Dabar visame pasaulyje kalbama apie mokymąsi visą gyvenimą, todėl tiesiog būtina, kad mūsų mokyklose mokiniai būtų mokomi mokytis: mokomi susikurti mokymosi sistemą, žinoti ir taikyti skirtingas mokymosi strategijas, planuoti savo mokymosi veiklą, išvelgti ir suformuluoti problemas, rasti reikiamos informacijos apie jas, numatyti problemų sprendimo būdus, pasirinkti tam tinkamas priemones ir pan.

Trečia. Gana dažnai, kaip ir pateiktame pavyzdyje, svarbiausia – mokslinė metodologija. Iš mokinio reikalaujama ne mokslo žinių, o bendro suvokimo apie mokslinį tyrimą. Praktinė veikla: įvairūs tiriamieji darbai, bandymai, stebėjimai, yra neatsiejama gamtamokslinio raštingumo ugdymo dalis. Daugiau dėmesio reikėtų kreipti į tuos Bendrųjų programų reikalavimus, kuriuose nurodomi praktiniai darbai. Jie turėtų būti parengiami ir atliekami pagal visus mokslinių tyrimų reikalavimus. Praktiniai darbai padeda ugdyti mokslinį mąstymą ir pažinimą. PISA tyrimo rezultatai akivaizdžiai rodo, kad mokyklose per mažai dėmesio skiriama paties mokslo, kaip pažinimo būdo, sampratai. Todėl daug mokinių neatpažįsta mokslo nagrinėjamų problemų, negali atskirti, kurie klausimai yra

mokslo, o kurie – moralės, estetikos, religijos srities ir pan. Būtina gamtos mokslų pamokose ir šiuolaikiniuose vadovėliuose daugiau dėmesio skirti mokslo prigimčiai, tikslams ir taisyklėms aiškinti, mokslinių tyrimų taikymo problemoms spręsti, duomenų įvairovei, gautų matavimų duomenų ir rezultatų ypatybėms nagrinėti.

Ketvirta. PISA užduotims būdingas tarpdalykiškumas. Lietuvos mokyklose per mažai pabrėžiama, kad gamtos mokslai smarkiai susiję, kad jie ugdo (ar bent jau turėtų ugdyti) tuos pačius gebėjimus. Todėl gamtos mokslų ugdymo turinys turi būti integruotas, dalykai turi vienas kitą papildyti, o ne atkartoti. Idealiu atveju fizikos, chemijos ar biologijos mokytojas, kaip gamtos mokslų specialistas, turėtų gebėti vesti bet kurio gamtamokslinio dalyko pamokas. Juk keistokai atrodo, kai iš mokinio per fizikos pamokas reikalaujame tokių žinių, kurių „bijo“ biologijos mokytojas, o per biologijos pamokas – žinių, kurių „bijo“ fizikas, ir pan. Į tai reikėtų atsižvelgti rengiant gamtos mokslų mokytojus.

Didelė problema, kad gamtos mokslų mokytojams nepakanka profesinės literatūros lietuvių kalba. Problema taptų mažesnė, jei leistume gamtamokslinį žurnalą biologijos, chemijos, fizikos, astronomijos ir fizinės geografijos mokytojams tobulinti, ugdyti, šviesti ir informuoti. Jame būtų galima daug greičiau supažindinti gamtos mokslų mokytojus su PISA ar kitų tyrimų tikslais, programa, užduotimis, rezultatais. Gal tada ir kito PISA tyrimo rezultatai būtų geresni?..

Su Lietuvoje atlikto PISA tyrimo rezultatais susipažinti, gamtamokslinio raštingumo tyrimo užduočių rasti ir jų atsisiųsti galima iš Nacionalinio egzaminų centro arba iš Švietimo ir mokslo ministerijos tinklalapių.

*Parengė dr. Juozas Raugalis,
Vilniaus universiteto docentas*

Šaltiniai

- Dudaitė, J. *Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas*. Programme for International Student Assessment. PISA 2006. Ataskaita (gamtos mokslai, matematika, skaitymo gebėjimai). Nacionalinis egzaminų centras. Vilnius: Firidas, 2007. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/tmp/PISA_ataskaita_2006.pdf
- Dudaitė, J. *Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas*. Programme for International Student Assessment. OECD PISA rezultatai, 2009. Vilnius: Sorre, 2010. http://www.egzaminai.lt/failai/1810_PISA_Rezultatai.pdf
- Gamtamokslinio raštingumo užduočių pavyzdžiai*. Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas. Švietimo ir mokslo ministerija. Nacionalinis egzaminų centras. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2008. http://www.sac.smm.lt/images/file_e_biblioteka/9_Gamtamoksl_rastingumo_uzd.pdf http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/tmp/Gamtamokslis_rastingumas_spaudai.pdf
- OECD PISA tyrimo filosofija ir 2006 m. tyrimo antrinė duomenų analizė. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/OECD_PISA_2006_analize.pdf

Lūžis švietime įvyks tik pakeitus pamokos vadybą

Žmogui nepakanka kaupti žinias – reikia mokėti iš jų gauti palūkanų.

Johanas Volfgangas Gėtė

Mokyklai rūpi visapusiškai ugdyti žmogų, ne vien perteikti žinias. Pagrindinė ugdymo veiklos erdvė yra pamoka. Pamoka – planinga ugdytojo ir jo ugdytinių veikla arba mokytojo ir mokinių kūryba. Planuojant darbą svarbiausia tampa ne turinys, kurį reikia išdėstyti, o procesas ir rezultatas. Trumpai pasakysiu, geriausia pamoka ta, kurioje mokytojas jaučia palikęs dalį savęs, o mokinys – suradęs save. Todėl ugdymo turinį tenka pritaikyti taip, kad kiekvienas mokinys įgytų kompetencijų, būtinų tolesniam mokymuisi, prasmingam, aktyviam gyvenimui kintančioje visuomenėje. Pamoka mokytojui nesibaigia nuskambėjus skambučiui ir iš kabineto išėjus mokiniams. Visada apmąstome, kas buvo gerai, kas nelabai pavyko, ką reikėtų keisti, kaip mokiniai priėmė naują informaciją, ko išmoko. Šie ir kiti klausimai verčia mus nagrinėti, vertinti savo darbą. Be savęs vertinimo, nebus kaitos, nebus ir pažangos.

Lankydamasis mokyklose kaip švietimo konsultantas, vertindamas mokytojų praktinę veiklą, džiaugiuosi, kai pamokose išgirstu klausimą *kodėl* (vertybinis klausimas), tačiau dažniausiai girdžiu *kaip, ką darote...* Dar pasitaiko, kad klasės dienyne mokytojas rašo temą (pvz., *Ausis*), nors dokumentuose nurodyta: reikia rašyti, ką mokiniai turėtų mokėti (žinoti, suprasti, gebėti). Beje, direktorių pavaduotojai nuolat tikrina, kaip tvarkomi mokyklos dokumentai.

Atnaujintos Bendrosios programos pateikė naujų idėjų, bet mokytojai nėra parengti jas įgyvendinti: nepakanka pamokyti naujų metodų ir planavimo, privalome sudaryti mokyklose sistemingo mokytojų mokymo planą, atrasti galimybių mokytojams dalyvauti įvairiuose seminaruose ir mokymuose bei nuolat tobulėti.

Kai keičiasi gyvenimas, turi keistis ir mokytojas. Dabar jam neužtenka turėti profesinių žinių ir įgūdžių, būtina vadybos kompetencija – tai ypač svarbu įgyvendinant Bendrąsias programas. Mokytojas pirmiausia turi būti pamokos vadybininkas, kuris planuoja, vadovauja, organizuoja mokinių mokymąsi, ypač daug dėmesio skirdamas mokinių mokymui mokytis. Norėdamas sėkmingai dirbti, mokytojas privalo įgyti vis naujų žinių apie pamokos planavimą ir organizavimą bei šios veiklos tobulinimą, suvokti kompetencijų svarbą, išsiaiškinti sėkmingos pamokos dėmenis. Tai yra: mokymas ir mokymasis; pagalba mokiniui (individualizavimas, diferencijavimas ir integravimas); tarpusavio santykiai, tvarka, klasės valdymas; namų darbų skyrimas ir jų diferencijavimas; edukacinė mokymosi aplinka; pažangos ir pasiekimų vertinimas; pasiekimai pamokoje, apibendrinimas.

Politikai ir mokyklų vadovai (pamiršę pamokų vedimo skonį) aiškina mokytojams, kad reikėtų šiuolaikiškai dirbti, bet, matyt, patys nežino, kaip to pasiekti. Į pagalbą turėtų ateiti mokytojai ekspertai (jie per metus privalėtų suorganizuoti penkis autorinius sklaidos seminarus, jei nerengia mokomųjų priemonių ar vadovėlio, išspausdinti bent vieną metodinį straipsnį šalies spaudoje, parodyti 4–5 atvirąsias pamokas kitų mokyklų mokytojams).

Švietimo centrai turėtų mokytojams pačiose mokyklose organizuoti 3–4 seminarų ciklą „Šiuolaikinė pamoka pagal Bendrąsias programas: planavimas ir organizavimas mokytojo praktiko požiūriu“. Seminaruose būtų mokoma pamokos vadybos, planavimo ir organizavimo, ugdymo integravimo, diferencijavimo ir individualizavimo, darbo su įvairių poreikių mokiniais, mokinių vertinimo ir įsivertinimo būdų, pateikiama sėkmingų pamokų įrašų, vyktų daug diskusijų. Tikėtina, kad mokytojai, nuolat keliantys savo kvalifikaciją įvairiuose mokymuose ir seminaruose, ugdymo kokybę tikrai pagerins. Tokius seminarus rengiu ir aš pats. Taip pat vedu atvirąsias pamokas, stebiu ir aptariu kolegų renginius, dalyvauju seminaruose bei projektuose.

Mums visiems reikia persilaužti: programos parengtos visiems mokiniams, o iššūkis mokytojui – pritaikyti programas kiekvienam mokiniui, t. y. individualizuoti mokymą. Tada mokinys pamokoje jaučiasi gerai. Bet svarbiausia – mokytojas ir mokinys turi dirbti taip, kad baigęs mokyklą mokinys nebūtų nusivylęs įgytu išsilavinimu. Jei sugebėsime ugdymą individualizuoti, diferencijuoti ir susieti su gyvenimo patyrimu – tai ir bus lūžis švietime.

Mokinių vertinimas labai svarbi šiuolaikinės pamokos dalis. Tai skatina mokytis. Vertinimas turėtų būti lankstus ir teikti informacijos apie pamokos mokymosi uždavinių įgyvendinimą. Vertinimas ir ateityje bus svarbiausia modernios pamokos dalis. Pagalvokime, ar vaikai geba įsivertinti, nustatyti tobulintinas sritis. Mokytojo, kaip vadovo, patarėjo, vaidmuo – padaryti vertinimą integruota mokymo ir mokymosi dalimi. Tada mokytojas gali veiksmingiau mokytis, išsiaiškinti mokinių mokymosi pažangą. Taigi išmanyti vertinimo ir įsivertinimo formas, metodus, kriterijus, strategijas – svarbiausias kiekvieno mokytojo uždavinys.

Kita vertus, kalbant apie perdėtą dėmesį vertinimui tiktų toks posakis: „Vien svėrimu paršiuko neužauginsi“. Tikrą sėkmę lemia išsiskirti tikslai ir grįžtamasis ryšys.

Mano misija klasėje yra ugdyti mokinių gebėjimą logiškai mąstyti, lavinti jų vaizdinį, erdvinį mąstymą. Tačiau ne tik tai... Pastebėjau, kad mano mokiniai siekia ir žinių, ir jų pritaikymo. Mokytojams – nuostatų brandintojams, ugdytojams – privalo atsižvelgti į mokiniui artimą aplinką, daugiau dėmesio skirti gyvenimiškoms situacijoms nagrinėti. Kad mokiniai patirtų mokymosi sėkmę, mokytojo pateiktamos užduotys turi būti veiksmingos, mokymo metodai ir strategijos – lankstūs.

Šiuolaikinei pamokai keliami daug įvairių reikalavimų. Tai priklauso nuo daugelio veiksnių. Kiekvienos pamokos reikalavimai turėtų padėti ne tik mokytojui įvertinti save, bet ir tobulėti, siekti geresnių pamokų. Aš remiuosi ir kolegų patarimais: stenkis kuo geriau pažinti mokinius; bendradarbiauk su klasės auklėtoju, kitų dalykų mokytojais; kaupk pamokų planus; per pamoką ar po pamokos pasižymėk, ką ir kodėl pakeitei; plane užsirašyk mintis, kurios kilo pamokoje, po pamokos, mokinių pasakytas netikėtas frazes, apibūdink mokinių darbą, reakciją pamokoje, klausimus, nugirstus mokinių vertinimus, apibūdink mokinių nuotaiką po pamokos, savo savijautą. Apibendrinamas pamoką, mokytojas galėtų savęs paklausti: *su kokia nuotaika mokiniai išėjo iš pamokos ir kodėl? kas nepavyko ir kodėl? ką kitą kartą darysiu kitaip ir kodėl? ką darysiu taip pat ir kodėl? kaip jaučiuosi pats po pamokos ir kodėl?* Produktivaus, kūrybiško darbo sąlyga – tinkama pamokos atmosfera, bendradarbiauti palanki aplinka, geri mokytojo ir mokinių tarpusavio santykiai. Mano pamokose laikomasi tokių susitarimų:

- jūs galite klysti;
- klauskite, jei nesuprantate;
- padėkite vienas kitam;
- pasitikėkite savimi.

Tunelio gale matau šviesą, ir tai – ne atvažiuojančio traukinio žibintai. Norime, kad mūsų mokiniai būtų konkurencingi Europos Sąjungoje, todėl jiems reikia gerų matematikos, informacinių technologijų, užsienio kalbos ir kitų dalykų mokytojų. Tik mokymo įvairovė, šiuolaikiška pamokos vadyba (struktūros ir metodų pokyčiai) ir kasdienis tobulėjimas sudarys galimybes pasiekti tikslų. Turime žinoti, ką darysime. Juk švietimo sistema inertiška (šiemet gerai, o kas bus po trejų metų nenumanome). Manau, kad mokytojų aktyvumas, nuolatinis tobulėjimas padės mokinius tinkamai parengti gyvenimui ir darbui.

Girdėtas teiginys: jei būsiu pedagogas, tai talentingas... Mes juk dirbame dėl žmogaus, kad jo žvilgsnis būtų giedresnis, protas šviesesnis, mintys lakesnės. Svarstau: ar mokytojai pasirenę dirbti taip, kaip reikalauja laikmetis? Viena žinau, geri mokytojai patys yra amžini studentai, kuriems patinka mokytis. Jie džiaugiasi gyvenimu ir domisi jo pokyčiais.

Manęs klausia, kodėl man sekasi. Manau todėl, kad į pamoką einu su meile. Atiduodu visą save. Visą laiką skiriu darbui ir patirties sklaidai. Kai žmogus žino, ko nori, norai dažniausiai išsipildo.

Juk mokytojo pasišventimas, įgudimas ir bendradarbiavimas lemia ugdymo rezultatus. Svarbu apginti vaikus nuo purvo, nuo saldaus grobuoniško gyvenimo. Kalbu savo mokiniams apie žmogiškumą, dėstau gerumo ir tiesos pagrindus, nes didžiausia vertybė yra žmogaus gyvenimas.

*Vincas Tamašauskas,
Šiaulių Didždvario gimnazijos
matematikos mokytojas ekspertas,
švietimo konsultantas,
mokytojų praktinės veiklos vertintojas*

Apie mokytojo eksperto Vinco Tamašausko darbo patirtį ir jo metodinius patarimus skaitykite interneto svetainėje www.sokvadoveliai.lt, rubrikoje *Pagalba mokytojui*.

Sprendimas mokyklai: informacinės technologijos, skaitmeninis turinys, mokytojų mokymai

XXI a. vienas labiausiai ugdymo kaitą lemiančių veiksnių – informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) plėtra. IKT jau tapo neatsiejamos šiandieninės mokinių kartos gyvenimo dalimi. Todėl vienas svarbiausių dalykų ugdymo procese – IKT taikymas.

Lietuvos mokyklos iš tiesų pamodernėjo – per nepilną dešimtmetį išpopuliarėjo įvairialypės terpės projektoriai, mokytojai išmoko kurti pateiktis, rasti ir sėkmingai ugdymo procese naudotis įvairiais mokomaisiais objektais, specializuotomis dalykinėmis svetainėmis. Dabar mokyklinę lentą ir kompiuterio ekraną keičia interaktyvioji lenta. Tokia kaita suponuoja skaitmeninio mokymo ir mokymosi turinio, kuris turi daugiau interaktyvumo galimybių, poreikį. Interaktyvaus skaitmeninio turinio kūrimo patirtimi gali pasidalyti nemažai užsienio leidyklų ir bendrovių. Lietuvos leidėjams tai – naujas iššūkis, keliantis daugybę klausimų, iš kurių svarbiausi: koks turėtų būti skaitmeninis mokymo ir mokymosi turinys, kaip jį kurti, kokią pagalbą teikti jo vartotojams ir kokiais būdais?

Nauja „Šviesos“ leidybos kryptis

Kad „Šviesa“ leidžia vadovėlius, turbūt žino ir senas, ir jaunas – leidykla skaičiuoja 67-uosius veiklos metus. Mokinukas su kuprine – „Šviesos“ logotipas – atpažįstamas ne vienai kartai. Atsižvelgdama į gyvenimo ir švietimo sistemos pokyčius, siekdama pažangos, leidykla nuolat ieško naujų idėjų ir kryptių. Todėl „Šviesa“, išlaikydama gerąsias tradicijas, diegia spausdintų mokomųjų leidinių naujoves ir sėkmingai dirba elektroninės leidybos kryptimis, viena kurių – skaitmeninio mokymo ir mokymosi turinio kūrimas ir gamyba.

Siekdama kokybiško skaitmeninio mokymo turinio, leidykla subūrė profesionalų komandą, kurią sudaro projektų vadovai, konsultantai (metodininkai), autoriai, gamintojai ir dizaineriai.

Skaitmeninio mokymo ir mokymosi turinio metodiniai aspektai

„Šviesos“ leidyklos rengiamas skaitmeninis mokymo ir mokymosi turinys (SMT) – įvairių mokomųjų dalykų pateiktys, skiriamos aktyviam mokymuisi klasėje, naudojant interaktyviąją lentą (arba įvairialypės terpės projektorių), ir tų pateiktųjų naudojimo scenarijai mokytojui.

Siekiant kuo geresnių mokinių mokymosi rezultatų ugdymo procese būtina taikyti įvairius metodus, jų derinius, priemones ir informacijos šaltinius. Todėl SMT rengiamas kaip papildoma vadovėlio komplekto dalis ir turėtų būti naudojamas tada ir taip, kad nepakeistų realių priemonių realioje aplinkoje, bet suteiktų naujų galimybių, pavyzdžiui, atlikti virtualiuosius bandymus.

Temos ar pamokos (pamokų) pateiktį sudaro vaizdinė, tekstinė, garsinė mokomoji medžiaga, tikslingai parinkta iš vadovėlio komplekto ir tinklalapių, taip pat interaktyviosios užduotys, įvairūs technologiniai metodai bei įrankiai.

Mokomoji medžiaga parengta atsižvelgiant į vaikų amžiaus ypatumus ir poreikius, kad motyvuotų, įtrauktų kiekvieną vaiką į aktyvų pažinimo ir kūrybos procesą. Skaidrėmis pateikiama įvairi tekstinė informacija, iliustracijos, demonstravimo objektai, interaktyviosios užduotys sudaro sąlygas skirtingų gebėjimų ir mokymosi stilių mokiniams geriau suvokti naują temą. Kiekvienoje pateiktyje mokytojai ras medžiagos mokiniams sudominti, turimai patirčiai, naujai medžiagai išsiaiškinti ir žinioms bei gebėjimams įtvirtinti, pritaikyti, vertinti ar įsivertinti.

Mokytojo darbui palengvinti, padaryti jį produktyvesnį parengti pateiktųjų naudojimo scenarijai (Word formate). Scenarijuje pateikiama bendra informacija apie konkrečią pamoką (tema, priemonės, tikėtini mokinių pasiekimai pagal Bendrąsias programas, mokymosi uždaviniai), t. y. interaktyviosios pateikties naudojimo kontekstas, ir išsamūs kiekvienos skaidrės aprašai. Juose atskleidžiamas ryšys su vadovėlio komplektu, pateikiama metodinių ir technologinių patarimų: kokia mokomoji medžiaga ir koku tikslu parinkta, kada ir kaip ją siūloma panaudoti, ką akcentuoti mokiniams, kokie galimi pateiktųjų užduočių atlikimo variantai...

Programinės įrangos ActivInspire naudojimas, apklausos ir žinių tikrinimo sistemų ActiVote, ActivExpression taikymas

Pateiktųjų skaidrės kuriamos programa ActivInspire. Tai yra interaktyviosioms lentoms skirta, kompanijos Promethean sukurta programinė įranga. Ja naudodamasis, mokytojas ne tik pritaikys parengtas pateiktis, bet ir galės jas tikslinti pagal savo klasės mokinių lygį ir pasirėngimą (keisti, papildyti įterpdamas savo sukurtų elektroninių dokumentų, vaizdų, tekstų, užduočių, nuorodų ir t. t.).

Programine įranga ActivInspire naudotis paprasta, o galimybės mokiniams įdomiai, aiškiai, patraukliai, žaismingai pateikti vaizdinę ir tekstinę mokomąją medžiagą – didelės. Pateiktyse yra įvairių technologinių efektų ir įrankių: iliustracijų ar teksto sluoksniavimas, maketavimas, laisvai judančių objektų grupavimas, virtualiųjų mokomųjų objektų įterpimas, matavimo ir skaičiavimo įrankiai, išryškėjimo, apšvietimo, uždengimo ar atidengimo, nutrynimo, piešimo, braižymo, rašymo funkcijos ir kt.

Taip pat integruotos apklausos ir žinių tikrinimo sistemos ActiVote ir ActivExpression naudojant pultelius. Jas taikant ne tik kiekvienas mokinis aktyviai dalyvauja pamokoje, bet ir palaikomas greitas grįžtamasis ryšys tarp mokytojo ir mokinių, gaunama informacijos mokiniams vertinti, padeda fiksuoti kiekvieno mokinio pažangą.

Programinė įranga ActivInspire, balsavimo ir apklausos pulteliai ActiVote ir ActivExpression yra aktyviojo ugdymo sistemos Promethean sudėtinės dalys.

Bandomasis projektas – sukurti, pagaminti ir išbandyti!

Rengiant SMT buvo suplanuotas ir įgyvendintas specialus bandomasis projektas, kurį vykdant išbandyta sukurta metodika, gamybos procesas.

Siekiant didaktiniu, technologiniu, naudojimo ir poreikio požiūriais įvertinti bandomojo projekto SMT, skirto gamtamoksliniam

ugdymui, kokybę buvo atliktas tyrimas. Tyrimą atliko ir jo atskaitą parengė mokslinio metodinio centro „Scientia Educologica“ mokslininkų grupė, vadovaujama profesoriaus dr. Vincento Lamanauko. Tyrime dalyvavo 20 respondentų – mokytojų, dėstančių gamtos mokslų kursą 5 klasėms „Gamta ir žmogus“. Mokytojai vedė po 40 bandomųjų pamokų, išbandė SMT ir nurodytais būdais teikė grįžtamąją informaciją. Gauti duomenys buvo apdoroti taikant statistinę analizę (SPSS programa) ir atliekant turinio analizę.

Bandomųjų pamokų kiekybinis vertinimas. Po kiekvienos pamokos mokytojai pildė pamokos vertinimo lapą – vertino 34 teiginius, susijusius su SMT, ir atsakė į atvirusius klausimus. Buvo skaičiuojamas kiekvieno pateikiamo teiginio populiarumo indeksas (PI). Jis parodo, kaip respondentai vertina teiginius pagal svarbumą.

Aukščiausiai įvertinti teiginiai:

- patogiau naudotis interaktyviaja lenta;
- programos ActivInspire naudojimas pajvairina mokymo procesą;
- pamokos darbą daro našesnį;
- padeda sutelkti mokinių dėmesį pamokoje;
- tikslingai pateikti namų darbų skaidrės;
- pateikiamas mokymo turinys papildė, pajvairino pamoką;
- skaidrių iliustracijos padėjo lengviau suprasti pamoką;
- pamokos eiga scenarijuje aprašyta aiškiai ir suprantamai;
- skaidrių iliustracijos domino mokinius;
- technologiniai patarimai yra aiškūs.

Bandomųjų pamokų kokybinis vertinimas (gautas išanalizavus atsakymus į atvirusius klausimus ir diskutuojant Focus grupėse). Apibendrinant kokybinio vertinimo rezultatus galima teigti, kad naudojant SMT pamokose:

- lengviau pasiekti užsibrėžtus tikslus ir uždavinius, paprasčiau dirbti;
- skatinama mokinių motyvacija (skatina smalsumą, susitelkia darbui, greičiau susidomi ir kt.);
- lengviau gauti grįžtamąją informaciją (naudingos užduotys, sužadintimai, apibendrinimai);
- mokiniai aktyvesni (skatina atlikti užduotis, sukaupti dėmesį ir kt.);
- greičiau ir lengviau išmoksta temą (sieja naują informaciją su senesne, greičiau supranta, lengviau įsimena ir kt.);
- patogiau mokytis ir mokyti (lengva naudotis, aišku ir kt.);
- geriausiai išnaudojamas laikas (darbas vyksta greičiau, mažiau pastangų reikėtų pamokai ir kt.);
- nesunku ir įdomu dirbti (skaidrės, scenarijus – aišku, įdomu, tikslingai parinkta).

Sulaukėme ir respondentų patarimų dėl šrifto dydžio, užduočių diferencijavimo galimybių, veiklos įvairovės ir kt.

Išanalizavus gautus duomenis, paaiškėjo, kad išbandytas SMT vertinamas teigiamai kaip naujas reiškinys edukacinėje praktikoje, turintis ir teikiantis daug privalumų pamokose. Be to, nustatyta:

- SMT naudojimas pamokos darbą daro našesnį, kad ir kokia būtų pamokos tema, plėtojami mokinių kognityviniai ir psichosocialiniai gebėjimai, stiprinama mokymosi motyvacija, mokymo ir mokymosi procesas tampa aktyvesnis;
- parengtas SMT apimties ir realizavimo laiko požiūriu yra tinkamas ir optimalus;
- SMT naudojimas kartu su kitomis mokomosiomis priemonėmis sprendžia valeologines ir ergonomines problemas. Sutaukoma laiko, geriau išnaudojamas mokymui skirtas laikas, palengvinamas mokytojų darbas – taip sudaroma galimybių spręsti kitus svarbius ugdymo klausimus.

Pataisius technologinius parametrus ir metodinę dalį, siūloma rengti tokį skaitmeninį turinį.

Ugdymo įstaigoms bus pateiktas patikrintas ir profesionaliai sukurtas skaitmeninis mokymo ir mokymosi turinys, atitinkantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąsias programas (2008), mokytojų išsakytus poreikius.

Interaktyvioji vadovėlio komplekto dalis

Rugsėjį bus parengtas skaitmeninis turinys šių dalykų:

- lietuvių kalbos, pasaulio pažinimo, matematikos (1 klasei);
- gamtos ir žmogaus (5, 6 klasei);
- matematikos (5, 9 klasei);
- biologijos (9 klasei).

Skaitmeninis turinys suderintas su vadovėlių komplektais: „Pupa“, „Gilė“ ir „Riešutas“ 1 klasei (s. „Šok“), „Mokslininkų pėdomis“ 5, 6 klasei (s. „Šok“), „Formulė“ 5 klasei (s. „Šok“), „Matematika“ 9 klasei, „Biologija“ 9 klasei, todėl jį ypač patogiu naudoti mokytojams, dirbantiems su šiais mokomaisiais leidiniais.

Kompleksinis sprendimas mokykloms

Jokios mokomosios priemonės, iš jų ir interaktyviosios, pačios savaime nelemia gerų mokymosi rezultatų. Tinkamai parengtos priemonės tik padeda mokiniams mokytis, o mokytojui sklandžiau, įdomiau planuoti ir organizuoti mokymo procesą. Mokomųjų priemonių nauda tiesiogiai priklauso nuo to, kokių tikslų, kaip jomis naudojasi mokiniai ir mokytojas.

Norint ugdymo procese sėkmingai taikyti naujas technologijas, naudoti SMT mokytojai turi būti tam pasirengę. Todėl „Šviesa“ mokykloms siūlo kompleksinį sprendimą. Tai:

- technologijos (aktyvaus ugdymo sistema *Promethean*, interaktyviosios lentos, apklausos ir žinių tikrinimo sistemos *ActiVote* ir *ActiExpression*, programa *ActivInspire*);
- pateiktys ir jų naudojimo scenarijai;
- mokytojų mokymai.

„Šviesos“ leidyklos mokymo centras rengia mokytojams seminarus mokyklose. Seminaruose mokytojai įgyja žinių ir gebėjimų, kaip tikslingai pamokose taikyti IKT, kūrybiškai naudoti parengtą SMT,

kurti interaktyviasias pamokas programa *ActivInspire*. Tikimės, kad tai padės tobulėti mokytojui ir tobulinti mokymo procesą, kad jis taptų priimtinesnis šiuolaikinei mokiui kartai.

Jūratė Mikulevičiūtė,
Lina Virozerovienė

Apie informacines technologijas ir mokymus informacijos ieškokite svetainėse: www.akyviki.lt, <http://mokymocentras.sviesa.lt>.
Elektroninis paštas: akyviki@sviesa.lt.

Kultūrinės kompetencijos ugdymo uždaviniai ir jos raiška ugdymo praktikoje

Šiuolaikinės pamokos siekiai – tai rezultatai ir kompetencijos. Rezultatas – konkretus, apčiuopiamas dalykas, pasiekiamas pamokoje. O štai kompetencija – per vieną pamoką neišugdoma ir, tik stebėdami pamoką, galėtume matyti, kaip mokytojas ją ugdo.

Kyla daugybė klausimų: kada ir kaip vertinti įgytas kompetencijas? Mokant „rimtųjų“ dalykų – gimtosios ir užsienio kalbų, matematikos, socialinių mokslų – kompetencijas įprasta nustatyti kontroliniais darbais ar tam tikromis užduotimis. Taip įvertinamos mokinių žinios, įgūdžiai ir specifiniai dalyko gebėjimai. Gerai ir metodiškai parengtos užduotys leidžia patikrinti mokinių pasiekimus taikant Bloomo taksonomiją: nuo žinojimo iki kritinio mąstymo išraiškos vertinant ir lyginant aptariamus reiškinius. Taikant šį vertinimą apibendrinami dalyko mokymosi pasiekimai. Tačiau, be dalyko mokymosi, mokytojai kelia bendrųjų gebėjimų ir nuostatų ugdymo uždavinius. O kokia yra mokinių bendrųjų gebėjimų ir nuostatų vertinimo praktika? Ar žinome būdų, leidžiančių vertinti bendrąsias kompetencijas? Ar panašius būdus tinka taikyti ir „ne itin rimtųjų“ dalykų – menų, kūno kultūros, dorinio ar technologinio ugdymo – pamokose? Kaip organizuoti darbą pamokose, kad mokantis būtų ugdomos kompetencijos?

Bendrosiose meninio ugdymo programose nurodoma, jog meninio ugdymo uždaviniai – tai siekis išmokyti mokinius išreikšti save, suprasti ir vertinti savo ir kitų kūrybą, ugdytis estetinę nuovoką ir įgyti kultūrinės kompetencijos pagrindus. Koku būdu mokytojai įgyvendina šiuos uždavinius, kaip įsitikina, kad pedagoginio proceso eiga tinkama? Gal dalis keliamų uždavinių lieka tik numanomas ir mokytojo intuicija pamatuojamas rezultatas? Gal iš tiesų mokinių meninio ugdymo pasiekimai vertinami pagal labiausiai matomą veiklos produktą – gebėjimą išreikšti save?

Tradiciskai dailės pamokos rezultatu laikome kūrybiniame procese sukurtą produktą, tikėtina – originalų ir vertingą. Dažniausiai pagal jį sprendžiame apie pedagoginio proceso kokybę. Originalumo ir estetinės išraiškos kokybės siekimas tampa svarbiausiu pedagoginės sėkmės rodikliu. Paprasčiau tariant, gero dailės mokytojo mokiniai kuria daug gražių kūrinių. Tokio ugdymo rezultato dažniausiai ir tikisi visa mokyklos bendruomenė, tokį visi atpažįsta. O kaip pamatyti ir įvertinti mokinio kultūrinę kompetenciją?

Menų mokytojai, suprasdami savo misiją, mėgina įgyvendinti keliamus uždavinius ir eksperimentuodami taiko įvairius mokymo ir vertinimo būdus, kuriems dažnai trūksta aiškių, meninio ugdymo specifika atitinkančių kriterijų. Akivaizdu, kad „rimtųjų“ dalykų mokymo ir vertinimo metodai ne visada tinka meninio ugdymo praktikoje. Mokytojui, neramiai ieškančiam būdų, kaip tobulinti ugdymo procesą, nuolat kyla įvairių švietimo kaitos padiktuojamų klausimų.

Iš tiesų objektyviai vertinti mokinių pasiekimus dailės pamokoje gana sunku: kaip įvertinti mokinių samprotavimus apie dailės reiškinius, kai samprotaudamas mokiniams reišia savo neišlavintą meninę patirtį? Kaip fiksuojame mokinių aiškinimus, atsakymus, teiginis? Kokius atsakymus galėtume laikyti teisingais? Kaip vertinti savitą požiūrį? Ką daryti, kad pamokoje išklaustume kiekvieno mokinio nuomonę? Juolab kad dailės kalbos suvokimo problemoms aiškintis mokytojas dažniausiai pasirenka frontalų pokalbį su visa klase ir visi kalba vos ne choru. Ar tokia pokalbyje dalyvauja visi mokiniai, ar tik aktyvieji lyderiai? Kaip

mokytojas įsitikina, ką suprato mokiniai? Ar visi suprato? Kiek pamokos laiko galėtume skirti dailės suvokimui ugdyti? Ir galų gale, jei kūrybinį produktą laikysime dailės kalbos suvokimo nežodine išraiška, tai kokiais kriterijais galime nustatyti mokinio raiškos meniškumą, originalumą, kūrybiškumą? Ar toks vertinimas tikrai bus objektyvus, nes vaikų dailė negalime taikyti suaugusiųjų arba profesionaliosios dailės kriterijų.

Siekdamas tinkamai įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus mokytojas turi būti kompetentingas, labai gerai suprantantis savo dalyko ugdymo tikslus. Dailės ugdymo turinio struktūrą sudaro meninė raiška, dailės reiškinių įvairovės suvokimas juos stebint, interpretuojant bei vertinant ir dailės svarbos socialiniame kultūriname gyvenime pažinimas. Taigi, dailės pamokose kūrybos ir dailės reiškinių pažinimas ir tyrinėjimas yra labai svarbus. Dailės pažintinei veiklai mokytojas turėtų skirti bent trečdali ugdymo turinio laiko ir kryptingai organizuoti aktyvią mokinių veiklą: kūrinių ir aplinkos tyrinėjimą, pokalbius, diskusijas, informacijos paiešką, jos analizę ir vertinimą.

Pažintinei veiklai būtina sąlyga – kalbėjimas. Mokiniai skatinami stebėti, tyrinėti daiktinę ir meninę aplinką, įvairius gaminius, meno kūrinius ir daug kalbėti apie savo atradimus. Vaikų dailė nėra tik tai vaizdų kalba be žodžių. Vaikų samprotavimai apie tai, ką jie vaizdavo ar matė pavaizduota, yra ypač svarbi meninio ugdymo proceso dalis. Levas Vygodskis sakė, kad mintis gimsta kalboje. Jis darė išvadą, jog mokiniams kalba sau tol, kol supranta. Vaikai daug ko išmoka vieni iš kitų, todėl skirtingai mąstančių, turinčių skirtingos informacijos bei patirties vaikų bendravimas skatina ir savarankiškumą, ir tobulėjimą. Jei dailės pamokose mokiniai kalba remdamiesi regėjimo išpūdziais, emocijomis ir pamažu pradeda vartoti dailės sąvokas, tai tokie pokalbiai tampa daug tikslesni, pagrįsti vaikų patirtimi, konkrečia informacija ir palengva augančia menine logika. Svarbu, kad mokinių samprotavimus išklaustyt ir kryptingai koordinuotą veiklą išradingas mokytojas. Asmeninei kiekvieno mokinio pažangai ir aktyvumui fiksuoti labai praverstų kaupiamasis vertinimas.

Gamtinė, daiktinė ir meninė aplinka yra mūsų kultūrinio gyvenimo vizualioji dalis, o žmonės yra savo kultūros produktai. Jos išmokstama per gyvenimą ir ji perteikiama žmogaus žmogui tam tikrais simboliais. Šie simboliai – tai papročiai, įsitikinimai, normos, įgūdžiai, žinios ir kt. Šiuolaikinei visuomenei iškyla nauja kultūros problema – vartojimo kultūra. Tenkindami įvairiausių poreikius, tarp jų ir estetinius bei meninius, žmonės tampa vartotojais. Vartojimo ribos labai plačios: skaitytojai, žiūrovai, galerijų ir muziejų lankytojai yra meno vartotojai; pirkėjai, poilsiautojai, maitinimo ir kitokių įstaigų klientai tampa materialinių paslaugų ir daiktų vartotojais. Šiuolaikiniais žmonėms nuolat reikia kokių nors vartojimo paslaugų. Rinkdamiesi paslaugas, žmonės vadovaujami sąmoningais savo poreikiais, kuriuos lemia vertybės, nuostatos ir susiklosčiusios kultūrinės tradicijos. Veikiant žmonių nuostatas galima kurti naujus poreikius ir vartojimą pakreipti norima linkme. Sąmoningų vartotojų ugdymu yra suinteresuotos šiuolaikinio švietimo institucijos, o masinę vartojimo kultūrą inspiruoja gerai organizuota reklama. Masinio vartojimo poreikių formavimas ypač veikia jauną, nesubrendusį protą.

Dailės pamokų esmė – padėti mokiniams suvokti, kad visas re-

gimasis pasaulis, sukurtas gamtos ir žmogaus, turi estetinę vertę ir yra dailės pažinimo objektas. Mokiniai mokomi kasdieniame gyvenime atpažinti dailės reiškinius, kritiškai vertinti masinę kultūrą ir prasmingai kurti savo pačių aplinką.

Pažinti ir suvokti kūrybos reiškinius, tinkamai pasirengti kūrybinėms dailės raiškos užduotims padeda dailės vadovėliai. Juose turėtų būti įvairių dailės raiškos ir tyrinėjimo užduočių, skirtų dailės kūrybai suvokti, paveldui, knygos sandarai, šiuolaikiniais ir senoviniams daiktams, meniniam šriftui, reklamai, teatro dailei, želdiniams, sodams ir parkams nagrinėti. Tokie yra serijos „Šok“ dailės vadovėliai 5–8 klasėms: „Vaizdų pasaulyje“ 5 klasei, „Vaizdų kalba“ 6 klasei (autorės I. Staknienė, R. Tuinylaitė), „Dailė“ 7 klasei (autorės J. Celiešienė, R. Tuinylaitė) ir 8 klasei (autorės I. Staknienė, R. Tuinylaitė). Šiuo metu rengiamas 9–10 klasės dailės vadovėlis (autorės I. Staknienė, R. Tuinylaitė, R. Zaleckienė). Apie tai, ko siekime rengdamos šiuos vadovėlius, kaip planavome ugdymo turinį, kad jis padėtų mokytojui ugdyti mokinių kultūrinę kompetenciją, skaitykite svetainėje www.sokvadoveliai.lt, rubrika *Pagalba mokytojui*.

Labai svarbu, kad mokiniai mokytųsi aktyviai dirbti su vadovėliais, naudotųsi jais kaip informacijos šaltiniu. Todėl mokytojai turi perprasti visas vadovėlio teikiamas galimybes ir išradingai jomis naudotis dailės ugdymo procese. Atėjo laikas išmokti mums patiems dirbti taip, kad apie dailę pasakotų ne mokytojas, o mokiniai, pateikdami pagrįstų išvadų ir apibendrinimų, rodydami, kokią kultūrinę kompetenciją yra išsiugdę. O mes, mokytojai, ir toliau ieškosime būdų, kaip tobulinti mokinių kompetencijų ugdymą, dalysimės nauja patirtimi, plėtosime savo ir mokinių kompetencijų raišką.

Rima Tuinylaitė,
Vilniaus Martyno Mažvydo vidurinės mokyklos
dailės mokytoja ekspertė,
serijos „Šok“ dailės vadovėlių bendraautorė

Gabūs vaikai šalia mūsų

Jau keliolika metų domiuosi gabių ir kūrybingų vaikų ugdymu, jų atpažinimo ir mokymo galimybėmis, dalyvauju tarptautinėse konferencijose, seminaruose, lankausi gabųjų ugdymo centruose Vokietijoje, Vengrijoje, Serbijoje, JAV, Izraelyje ir kt. Džiugu, kad ir Lietuvoje vis daugiau dėmesio skiriama gabiams vaikams ugdyti. Dažnai tenka vesti seminarus mokytojams įvairiose mokyklose, darželiuose, psichologinio konsultavimo ir švietimo centruose. Važinėdama po Lietuvą, sutinku puikių mokytojų, auklėtojų, psichologų, mokyklų administracijos atstovų, kurie savo iniciatyva kuria darbo grupes, dalijasi patirtimi ir jau yra nemažai nuveikę dirbdami su gabiais vaikais. Tai nepaprastai džiugina ir kaskart patvirtina šios problemos svarbą, įprasmina visų pastangas ir nuveiktus darbus. Tačiau nerimą kelia, kad Lietuvoje dar tik pradeda kurti nuoseklios pagalbos gabiams vaikams, mokytojams (įtraukiant ir tėvus) sistema, kitaip negu panašios istorinės patirties šalyje – Vengrijoje (plačiau – <http://talentday.eu>). Lietuvoje jau beveik dešimt metų veikia visuomeninė organizacija Gabijų ugdymo centras, kuris vykdo įvairius projektus (plačiau – www.guc.lt). Tačiau akivaizdu, kad žinių, metodinės literatūros, praktinių patarimų Lietuvos mokytojams dar labai trūksta.

Aptarsiu keletą dalykų, kurie svarbūs mokytojams.

Ką turėtų žinoti mokytojas?

Vertinant mokinių gabumus svarbu suprasti, kokia yra *gabumų įvairovė, kokia jų raida, kokie vidiniai ir aplinkos veiksniai* lemia. Iki šiol nėra bendros sampratos, kas yra gabumai. Gabumų atsiskleidimą nulemia ne tik *prigimtiniai gebėjimai (igymiai)*, bet ir vidiniai bei aplinkos veiksniai. Vienas „aplinkos“ veiksnių ir yra mokytojas, pažadinantis vaiko *vidinius resursus* (motyvaciją, susidomėjimą, smalsumą, skatinantis ieškoti, mąstyti, kurti...), būtinus gabumams ugdyti. Kažin ar kas išdrįs ginčytis, kad būtent nuo mokytojo priklausau, ar mokinių gebėjimai atsiskleis, bus ugdomi, ar vaikai pamėgs jo dėstomą dalyką, o gal net susies savo tolesnį gyvenimą rinkdamiesi profesiją.

Kas svarbiausia bendraujant su vaiku?

Kaip teigia psichoterapeutė Alice Miller knygoje „Gabaus vaiko drama ir tikrosios savasties paieška“ (2011), labai svarbi yra emocinė aplinka, kurią lemia šios pagrindinės sąlygos:

- esminio vaiko poreikio patenkinimas – aplinkinių pripažinimas ir pagarba;
 - pagarba ir tolerancija vaiko jausmams.
- Sveika vaiko raida galima tada, jei suaugusieji (tėvai, mokytojai...) patys užaugo panašiomis aplinkybėmis, kitaip jie yra *stokojantys* ir nuolat ieško pritarimo, pripažinimo, pasidaro pernelyg globojantys arba jų jausmai dažnai kinta.
- Miller rašo ir apie tai, kad visuomenė, traumuoama vaikus, neišvengiamai patiria tokio elgesio padarinius. Siekdami esminių permainų savo gyvenime, turime išsivaduoti iš aklo prievartos eskalavimo.
- Baudimas, mušimas, manipuliavimas, atstūmimas, apgaulinėjimas neišdildomai pažeidžia vaiko asmenybės vientisumą. Labai svarbu išmokyti vaikus išreikšti pyktį priimtinais būdais (išsakyti jausmus, nukreipti energiją į sportą, atlikti įvairias užduotis ir pan.). Kitaip slopinamas pyktis bus nukreiptas į save (alkoholio, narkotikų vartojimas, savižudybės, psichinės ligos) arba į kitus (agresyvus elgesys su silpnesniais, nusikalstama veikla).
 - Užaugę vaikai, kurių integralumas vaikystėje nebuvo pažeistas, kurie patyrė suaugusiųjų globą, dėmesį, meilę, pagarbą ir sąžiningumą, nejaus poreikio žaloti kitus ir save. Jaunystės metais ir vėliau jie džiaugsis gyvenimu, bus protingi, jautrūs ir labai imlūs išpūdziams.

Svarbu ugdyti ne tik gabumus, bet ir asmenybę

Gabių ir talentingų vaikų ugdymas kol kas kelia daugiau klausimų, negu pateikia atsakymų. Vienas iš klausimų: *ar užtenka ugdyti tik vaiko gebėjimus?* Atsakymas – tikrai ne. Būtina ugdyti ne tik gabumus

ir talentus, bet ir pačią asmenybę, skatinti ir motyvuoti būti altruistiškam, moraliam, plačių interesų ir pažiūrų, tapti išsilavinusiu, aktyviu, pilietišku žmogumi. Ypač svarbu, kad gabieji, siekdami karjeros ar įsitvirtindami konkurencingoje visuomenėje, kurios vertybės neretai apverstos aukštyn kojomis, mokėtų dalytis savo mintimis, patraukliai paaiškinti, įtraukti, pakviesti ir kitus išdėstyti savo idėjas bei jas įgyvendinti. Juk ne veltui sakoma: „Jei aš tau duosiu obuolį ir tu man duosi obuolį, mes turėsime po vieną obuolį. Tačiau jei aš tau pasakysiu idėją ir tu man – kitą idėją, mes turėsime po dvi idėjas.“ Todėl dauguma tyrėjų jau seniai pripažino ir gabiams vaikams kuria programas, kurios apima ne tik gebėjimų, bet ir visos asmenybės – tiek psichologinės, tiek dvasinės, tiek ir fizinės sveikatos ugdymą.

Taigi, mokytojams skiriamos tikrai nelengvos, iš pirmo žvilgsnio gal net sunkiai įveikiamos užduotys: pažinti kiekvieno vaiko gabumus, juos atskleisti ir ugdyti, o kartu lavinti asmenybę, kuri augdama gebėtų dalytis savo talentais ir gebėjimais su kitais. Priešingai gabumų ugdymas netektų prasmės. Artėjant Rugsėjo 1-ajai labai norisi palinkėti, kad mokytojams būtų sudaromos kuo geresnės sąlygos atpažinti ir ugdyti gabias asmenybes, kurios ateityje ir lems mūsų visų gyvenimą (tiek materialųjį, tiek ir dvasinį).

*Doc. dr. Daiva Grakauskaitė-Karkockienė,
VPU Psichologijos didaktikos katedros docentė*

ATSPINDYS

Diskalkulija: kas tai?

Bendrojo lavinimo mokyklose ugdomi mokiniai labai skiriasi savo galimybėmis ir ugdymosi poreikiais. Iš specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių daugiausia yra tokių, kurie turi specifinių pažinimo sutrikimų.

Mokymosi sutrikimai skirstomi į disleksijas (skaitymo sutrikimus), disgrafijas (rašymo sutrikimus) ir diskalkulijas (matematikos mokymosi sutrikimus). Pastarieji sutrikimai atpažįstami nedažnai ir ypač retai nustatomi, kai vaiko gebėjimus vertina pedagoginė psichologinė tarnyba ar mokyklos vaiko gerovės komisija. Bet tai nereiškia, kad mokiniai neturi matematikos mokymosi problemų. Įvairiose šalyse atliktų tyrimų duomenimis, maždaug 6 proc. mokinių turi matematikos mokymosi negalią ir tik šiek tiek labiau paplitusi skaitymo negalia (apie 8 proc.). Panaši situacija yra ir Lietuvoje.

Diskalkulija apibrėžiama kaip specifiniai matematiniai sunkumai, nulemiantys žemus tik matematikos mokymosi pasiekimus, tačiau kitų dalykų mokymosi pasiekimai būna vidutiniai ar aukštesni. Mokiniai, turintys matematikos mokymosi sutrikimų, patiria vieną ar kelis iš šių sunkumų.

1. Pagrindinių matematinių įgūdžių sunkumai, t. y. matematinių veiksmų sekos, daiktų skaičiavimo ar daugybos lentelės įsiminimo sunkumai.
2. Kalbiniai (kalbos suvokimo) sunkumai, t. y. matematikos terminų ar sąvokų vartojimo ir suvokimo, žodžių pateiktų matematikos užduočių parašymo skaičiais sunkumai.
3. Vizualiniai ar erdviniai sunkumai, t. y. skaitmenų, matematinių ženklų ar skaičių simbolių atpažinimo ir suvokimo, daiktų rūšiavimo į grupes, skaičių surašymo stulpeliais, naudojimosi skaičių tiesės sunkumai.
4. Dėmesio sukauptumo sunkumai, t. y. teisingo skaičių ar figūrų kopijavimo, atmintyje laikomų skaičių sudėjimo, pastabumo vartojant veiksmų ženklus sunkumai.

5. Rašymo problemos, t. y. gebėjimo aiškiai parašyti skaičius, surašyti juos tiesia linija ar sąsiuvinio langeliuose sutrikimai.
6. Girdimosios (žodinės) atminties problemos, t. y. gebėjimo atsiminti faktus, veiksmų seką ir uždavinio sprendimo būdus sutrikimai.
7. Dėmesio perkėlimo problemos, t. y. sunkumas pereiti nuo vienos užduoties prie kitos.

Jau pirmoje klasėje mokytojas pastebi, kuriems mokiniams sunkiai sekasi prisiminti skaitmenis, dėlioti juos į sekas ar suvokti aritmetinius veiksmus. Padėkime vaikams pažinti matematikos pasaulį visais įmanomais pojūčiais. Leiskime skaičių, geometrinių figūrų formas pajusti kūnu, pieškime ore. Lipdykime, lankstykime skaičius iš įvairių medžiagų. Nebijokime improvizuoti, kurti daineles ir eilėraštkus, iliustruokime veiksmus piešiniais, sugalvokime matematinį pasaką ar istoriją. Perkurta ir suvaidinta tekstinį uždavinį mokiniai geriau supras ir ilgiau prisimins. Žaisdami vaikai atsipalaiduoja, patiria daug teigiamų emocijų, sunkius dalykus priima lengviau. Mokymosi turinys, paremtas vaiko patirtimi, atrodo paprastesnis, suprantamesnis.

Per pamokas dirbkime grupėmis. Vaikai iš bendraamžių lengviau perima informaciją, mokosi bendrauti, bendradarbiauti, dirbti grupėje. Specialiųjų poreikių mokiniai, gavę užduotį, kurią jie pajėgūs atlikti, jaučiasi svarbūs, patiria sėkmę.

Kvieskime bendradarbiauti mokinių tėvus. Drauge renkime teminius vakarus („Skaičių šalis“, „Matematika virtuvėje“ ir pan.), rankdarbių popietes (per jas galite pasidaryti priemonių), išvykas (į Laikrodžių muziejų ar Monetų kalyklą).

Mokiniai, turintys matematikos mokymosi sutrikimų, patiria ir emocijų sunkumų. Dažnos nesėkmės lemia menką savęs vertinimą, emocijų pasyvumą ir per mažą savarankiškumą mokantis matematikos. Susidūrę su užduočių atlikimo problemomis, mokiniai savarankiškai jų nesprenžia, jie laukia mokytojo pagalbos, tikisi priežiūros.

Tokiems vaikams būtinas mokytojų ir tėvų palaikymas. Suaugusiųjų šypsena, drąsinantis linktelėjimas ar švelnus prisilietimas rodo vaikui, kad juo rūpinamasi. Labai gerai, kai mokytojas ne tik dalija savo šilumą, bet ir nustato aiškias ribas ir taisykles.

Padėkime mokiniui suprasti, kad daroma pažanga yra pirmiausia jo paties pastangų rezultatas. Svarbu parodyti grįžtamąjį ryšį, kokių naujų žinių jis įgijo. Aptardami mokinio gebėjimus, nelyginkime jų su kitų vaikų gebėjimais. Tai nereiškia, kad visiškai negalima lyginti mokinio pasiekimų su bendraklasių rezultatais. Reikėtų išskirti tik teigiamus dalykus, pavyzdžiui, ką jis atliko taip pat gerai, kaip ir klasės draugai, o ne kritikuoti ir nuolat lyginti su nepažangiausiais.

Ypač svarbu, kad mokytojas žiūrėtų į vaiką kaip į asmenybę. Dr. Algirdas Ališauskas siūlo atsakyti įsigalėjusios nuostatos, jog mokytojas turi išmokyti visus to paties. Mokytojas gali išmokyti to ir tiek, kiek gali ir sugeba vaikas. Didžiausias mokytojo menas ir įžvalgiausia mokyklos politika – atpažinti vaiko problemą ir tenkinti jo specialiuosius poreikius taip, kad vaikas nesijaustų kitoks, kad nesiformuotų menkavertiškumo jausmas.

Rekomenduojami darbo būdai matematikos pamokose priklauso nuo specifinių procesų sutrikimų, kurie sukelia matematikos mokymosi negalią.

Rekomenduojami būdai ir metodai, kaip dirbti su mokiniais, turinčiais girdimojo suvokimo ir lingvistinių sutrikimų

- Kuo daugiau informacijos pateikite vaizdžiai (uždavinio sąlygą iliustruokite piešiniu, grafiškai, schemomis ir kt.).
- Užduotis, nurodymus, instrukcijas pateikite raštu. Jei būtina žodinė informacija, kalbėkite lėtai, aiškiai, trumpais sakiniais.
- Mokykite matematinės kalbos – rašykite matematikos sąvokų, jų paaiškinimų ir pavyzdžių žodynėlį. Leiskite remtis sąvokų paaiškinimais, formulų rinkiniais su uždavinių sprendimo schemomis ir pan.
- Mažiau pateikite abstrakčios informacijos. Remkitės gyvenimiškais, realiais pavyzdžiais ir mokinio patirtimi.
- Mažiau duokite užduočių, daugiau laiko skirkite sunkesniems temoms įtvirtinti.
- Prieš kontrolinį darbą peržvelkite užduotis ir išsiaiškinkite nesuprantamus žodžius.

*Rūta Kibildienė,
Vilniaus miesto pedagoginės psichologinės tarnybos specialioji pedagogė*

Roma Juozaitienė

Teigiamo savęs vertinimo svarba mokykloje

Amerikiečių eseistas Hugh Prather yra pasakęs: „Nėra pasaulyje tokio dalyko kaip geriausias iš žmonių.“ Tai reiškia, kad kiekvienas esame geras, vertingas kaip žmogus, o ne kaip socialinis individas. Juk mes dažnai vertiname save pagal išorinius, socialinius kriterijais: „geras specialistas“, „puikus sportininkas“, „apsukrus verslininkas“, „gudrus politikas“ ir pan. Žinoma, socialinė žmogaus charakteristika nėra visai nesvarbi. Tačiau, kalbėdami apie žmogaus, o ne socialinio individo, vertingumą, kreipdami dėmesį į gerą žmogaus savijautą ir džiaugsmingą buvimą šiame pasaulyje, turime omenyje prigimtinių, o ne užtarnautą jo vertingumą.

Prigimtiniu vertingumu remiasi vis daugiau mūsų visuomenės dėmesio sulaukianti ir vis garsiau skambanti teigiamo savęs vertinimo idėja. Intuityviai šią idėją suvokia kiekvienas žmogus, nes kiekvienas jaučia, kad, būdamas unikalus, jis turi prigimtinių teisę laikyti save vertingu. Kaip rašo teigiamo savęs vertinimo idėjos autorė, šeimos terapeutė Virginia Satir, „mes jaučiame, kad esame svarbūs, kad pasaulis tampa geresnis nuo to, jog mes esame jame.“

Teigiamas savęs vertinimas, arba savivertė: ką tai reiškia?

Vertindamas save teigiamai, žmogus pripažįsta savo svarbą ir vertingumą, atsakingai elgiasi tiek savo, tiek kitų atžvilgiu. Žmogus, suvokiantis savo prigimtinių vertingumą, išdrįsta pats sau prisipažinti: ir man yra vietos šiame pasaulyje. Jis myli save, į savo ir kitų gyvenimą žiūri nuoširdžiai ir su pagarba, vertina jį su meile, suvokia realybę. Toks žmogus skleidžia pasitikėjimą, viltį, yra užjaučiantis ir kompetentingas. Kartu jis jaučia atsakomybę už savo veiksmus, už elgesio pasekmes. Toks žmogus nelaukia, kad kas nors kitas sukurs jo laimę, nekaltina kitų dėl savo nesėkmių ar dėl nevykusiai susiklosčiusio gyvenimo. Teigiamai save vertinantis žmogus mokosi iš savo klaidų ir kartu auga kaip asmenybė. Yra stipri priklausomybė tarp teigiamo savęs vertinimo ir kitų žmogaus savybių – racionalumo, realybės pojūčio, intuityvios, kūrybiškumo, nepriklausomybės, lankstumo, nuoširdumo, gebėjimo keistis ir bendrauti.

Visai kitokia laikysena būdinga žmogui, kuris vertina save neigiamai – nemylti, negerbia savęs, jaučia savo menkavertiškumą. Tokiam žmogui atrodo, kad visas pasaulis jį apgaudinėja, žemina, nuvertina. Jis jaučiasi auka, baudžia save ir kitus, tampa tai tironu, tai pataikūnu. Jis nesiiima atsakomybės už savo gyvenimą ir dėl savo nesėkmių kaltina visą pasaulį: tėvus, mokyklą, bendradarbius, sutuoktinį, draugus ir pan. Toks žmogus dažnai tampa agresyvus arba priešingai, nuolankus, apatiškas, abejingas sau ir aplinkiniams. Nuolankieji dažnai užsisklendžia vienatvėje, gyvena izoliuotai, o tai sukelia baimę – kitų žmonių, paties gyvenimo baimę. Agresyvus žmogus, priešingai, kartais atrodo ypač „pasitikintis“ savimi. Jis žemina kitus, aukština save, demonstruoja įžūlų „pasitikėjimą“ savimi, kitaip sakant, atsistojęs ant pjedestalo rėkia pasauliui, koks jis yra reikšmingas, ir nesuvokia, kad viskas gerai, jis savaime yra vertingas.

Neigiamas savęs vertinimas stingdo žmogaus kūrybiškumą, riboja galimybes plėtoti savo gebėjimus, pozityviai spręsti savo problemas, bendrauti su kitais žmonėmis. Neigiamas savęs vertinimas – dažniausia emocijų sutrikimų, neurozių priežastis. Be to, jis kuria

prielaidas vadinamosioms „socialinėms ligoms“: alkoholizmui, narkomanijai, paauglių nėštumui, nusikalstamumui, nedarbiui ir skurdui.

Kaip formuojasi žmogaus savivertė?

Žmogaus vertingumo pripažinimas prasideda šeimoje, ir jos įnašas ugdant žmogaus savimonę yra ypač didelis. Labai svarbu, kokia yra pradžia, kaip vaiko žmogiškąjį vertingumą pripažįsta tėvai, kiti šeimos nariai. Vaikas ateina į pasaulį neturėdamas praeities patyrimo, nesuvokdamas nei savo vietos, nei vertės. Jis pasikliauja kitais žmonėmis, pirmiausia – tėvais.

Kūdikystėje vaiko savivertę ugdo suaugusiųjų balso intonacija, prisilietimas, akių išraiška, raumenų tonusas. Kiekvienas tėvų žodis, mimika, gestas ar veiksmas liudija kūdikiui jo vertingumą. Dažnai tai vyksta nesąmoningai, tėvams nesuvokiant, kokį poveikį daro jų judesiai ar žodžiai. Pavyzdžiui, mama, maitindama kūdikį, švelniai kalbina jį, meiliai glosto, ir vaikas jaučia – pasaulis yra gražus, šiltas, o jis pats svarbus. Kita mama, maitindama savo mažylį, kalba telefonu ar skaito laikraštį, ir vaikas supranta – jis nėra labai reikšmingas, o gal net yra našta.

Antraisiais trečiaisiais gyvenimo metais ypač svarbu, kad suaugusieji gerbtų vaiko savarankiškumo siekį (prisiminkime reiklųjį dvimečio „Aš pats!“), o vėliau leistų reikštis vaiko iniciatyvumui (kodėlčiaus amžius). Maždaug iki penkerių šešerių metų žmogaus savosios vertės jausmą daugiausia ugdo šeima. Vėliau vis svarbesnė tampa visuomenės įtaka. Tada didžiausias vaidmuo tenka mokyklos bendruomenei, ypač mokytojui. Svarbiausia, ką mokytojas gali ir turi padaryti, – tai padėti mokiniui suprasti (atrasti!), kad jis pats, gerbdamas save, pasitikėdamas savimi, gali kurti savo gyvenimą.

Nesuklysim teigdami, kad teigiamas savęs vertinimas – esminė mokinio geros savijautos, kūrybiškumo, pažangaus mokymosi ir pozityvaus elgesio visuomenėje sąlyga. Mokinys, kurio savimonė grįsta saviverte, pasitiki savimi, o įgytos žinios skatina jį toliau ieškoti, tobulėti, kurti, rodyti iniciatyvą. Tokio mokinio laikysena paremta įsitikinimu „aš galiu“, todėl jis turi drąsos spręsti. Tai yra ypač svarbu, kadangi ištarus „aš galiu“, tikimybė galėti iš tikrųjų smarkiai padidėja.

Deja, mokyklose neretai pasitaiko nesimokančių, viską neigiančių, nesaugių, apatiškų, neveiklių, net agresyvių ir linkusių nusikalsti mokinių. Dažniausiai tai neigiamai save vertinantys jaunuoliai. Todėl, siekiant šviesinti mūsų mokyklą, kurti joje humaniškus, demokratiškus santykius, norint padėti jaunam žmogui atsistoti ant kojų, suvokti savo teises ir tapti savo paties gyvenimo šeimininku, reikia ypatingą dėmesį skirti mokinio savivertei ugdyti.

Ką gali padaryti mokytojas, kad mokinys iš tiesų pasijustų vertingas? Pirmiausia mokytojas gali sukurti mokinio savivertę palaikančią atmosferą savo klasėje ir mokykloje, padėti mokiniui ugdytis teigiamą savęs vertinimą pritaikydamas konkrečius savivertės ugdymo būdus.

Kas padeda mokiniui ugdytis teigiamą savęs vertinimą? Kaip kuriama mokinio savivertę palaikanti atmosfera klasėje ir mokykloje?

Teigiamą savęs vertinimą didina tokia aplinka, kurioje vaikai:

- jaučiasi saugūs (nes suaugusieji jais pasitiki, juos palaiko, jie gali

- būti savimi ir nebijoti, kad juos pasmerks ar pažemins dėl jausmų, klaidų, kur jie sulaukia užuojautos ir supratimo);
- identifikuoja save (jie gali pažinti save, pripažinti savo unikalumą, suvokdami, kad yra ne tik daug kuo panašūs į draugus, bet ir kai kuo skiriasi, yra ypatingi);
- jaučia bendrumo, priklausomybės jausmą (kiekvienam vaikui labai svarbu kam nors priklausyti: šeimai, klasei, būreliui ar kitam kolektyvui, svarbu jaustis aplinkos dalimi, reikšmingu, veikliu klasės ar komandos nariu);
- jaučia savo veiklos ir buvimo tikslingumą (vaikas turi suvokti, kas jį domina, kas jam yra ypač svarbu, ko jis iš tikrųjų nori);
- jaučiasi kompetentingi, turintys galios (labai svarbu vaikui rasti savo sritį, tai, ką jis tikrai moka gerai daryti, už ką jaučia atsakomybę. Tada vaikas jaučiasi esąs gabus, svarbus, galįs padėti kitam).

Tai penki pagrindiniai žmogaus savivertės ugdymo veiksniai, reikšmingi tiek vaikui, tiek ir suaugusiam žmogui.

Mokytojo teigiamas savęs vertinimas – atskira problema.

Mūsų visuomenėje, taigi ir mokykloje, buvo skleidžiama mintis, jog žmogus, o ypač pedagogas, privalo rūpintis tik aukštaisiais idealais, tik kitais žmonėmis, aukodamasis visuomenės labui, užmiršdamas save, savo poreikius – tiek dvasinius, tiek materialinius. Neketinu neigti aukštųjų idealų grožio, meilės kitam taurumo ar pasiaukojimo kilnumo, tik noriu atkreipti dėmesį į tai, be ko šneka apie idealus yra tik tuščia deklaracija. Psichologai teigia: tam, kad galėtum vertinti, gerbti ir mylėti kitą žmogų, pirmiausia turi gerbti ir mylėti save. Pasak žymaus lietuvių išsilavinęs pedagogo ir psichologo Petro Maldeikio, „išsivystymo atžvilgiu savęs meilė yra laikoma pirmine. Iš jos išsivysto meilė kitiems. /.../ Savęs meilė yra apskritai kelias į sugebėjimą mylėti.“ Todėl tik mylintis ir vertinantis save, pažįstantis savo galimybes – savo stiprybę ir silpnumą – mokytojas yra pajėgus ugdyti orias, kūrybingas ir laisvas asmenybes.

Amerikiečių tyrimų duomenimis, net trečdalis Amerikos mokytojų save vertina per žemai. Lietuvoje nėra atlikta tokių tyrimų, bet, susitinkant su mokytojais, bendraujant, kalbant su jais, paaiškėja, kad neigiamai save vertinančių mokytojų yra nemažai. Jie jaučiasi esą nevertingi, nepajėgūs. Šie žmonės netiki, kad jų pastangomis galima kažką keisti. Tokie mokytojai dažnai yra nekantrūs, labiau baudžia mokinius, mažiau empatiški, nerandantys tinkamų problemų sprendimo būdų. Mokytojų savivertei reikėtų skirti daug dėmesio, apie tai kalbėtis, dirbti mokytojų savivertės ugdymo grupėse. Tačiau labai nesinorėtų, kad skaitytojai mintis apie mokytojo savivertę suprastų kaip kategorišką reikalavimą – tik išsiugdęs teigiamą savęs vertinimą, mokytojas pajėgia ugdyti mokinių savivertę. Svarbu žinoti, kad mokytojas, suprantantis vaiko savivertės reikšmę jo asmenybei augti ir keliantis sau reikalavimą padėti mokiniui ugdytis teigiamą savęs vertinimą, jau gali nemažai padaryti šioje srityje.

Taigi visų svarbiausia sąlyga ugdant ir palaikant žmogaus savivertę – tinkama atmosfera. Kaip rašo Kalifornijos universiteto profesorė Mary Mallory, „niekas niekam negali suteikti teigiamo savęs vertinimo. Mes tik galime sukurti asmeninį augimą palaikančią aplinką ir sėkmingos patirties galimybes kiekvienam žmogui.“

Literatūra

1. Maldeikis, P. *Apie žmogaus meilę ir savęs meilę* // Dialogas, 1994, Nr. 17 (3768).
2. Prather, H. *Užrašai sau*. Kaunas: A. Adamonytės firma „Tigras“, 1998.
3. Paškus, A. *Sąžinė psichologiniu požiūriu*. Vilnius: Į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, 1991.
4. Satir, V. *The New Peoplemaking*. California, 1988.
5. Semigran, C. *One-Minute Self-Esteem: The Gift of Giving*. Santa Monica, 1988.

Smagurių enciklopedija

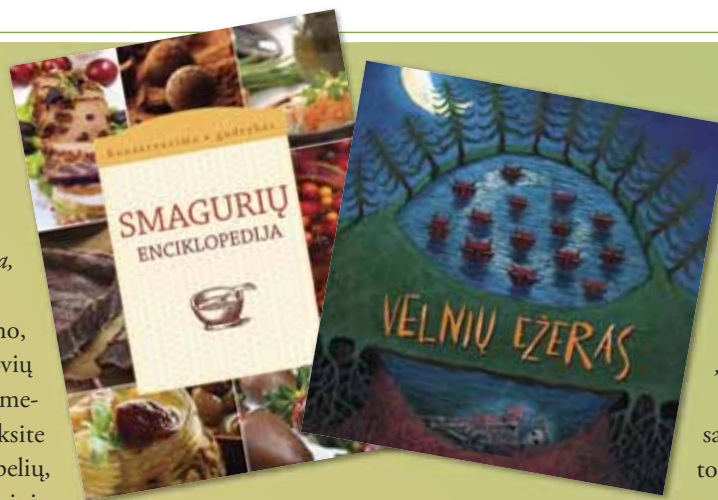
Konservavimo gudrybės

Sudarė Vida Kaminskienė ir kt.

Formatas 21 x 28 cm, spalvota, 200 p., kietais viršeliais, iliustruota, „Šviesa“, 2011

Knygoje aprašomi įvairūs konservavimo, maisto atsargų ruošimo, skanėstų gamintojimo namuose būdai. Čia pateikiama didelė daržovių ir vaisių konservavimo, kompotų, uogienių, pastilių, džemų, marmeladų virimo ir saugojimo būdų įvairovė. Pagal skonį išsirinksite naminių konservuotų padažų, paštetų, vyniotinių, dešrelių, kumpelių, marinuotų ir sūdytų žuvies, pikantiškų makaronų, naminių saldainių, šokoladinių desertų, ledų, majonezų, pagardų ir delikatesų, sulčių, nektarų, trauktinių receptus (~1300 vnt.). Kiekvieno skyriaus pradžioje pateikiami technologiniai patarimai, bendrieji konservavimo aprašai.

Knyga ypač pravers tiems, kurie daug gamina namuose, ruošia ekologiškas savo užaugintų daržovių ir vaisių atsargas vaikams, nori pagardinti maistą įvairiais delikatesiniais priedais.

Velnių ežeras

Lietuvių pasakos ir sakmės

Sudarė Rita Repšienė.

Iliustravo Lina Žutautė

Formatas 23 x 24 cm, spalvota, 108 p., kietais viršeliais, iliustruota, „Šviesa“, 2011

„Velnių ežeras“ yra nuotaikingų, šiuolaikiškai iliustruotų pasakų ir sakmių rinkinys apie vieną pagrindinių neigiamų pasakojamosios tautosakos personažų – velnią, jo pasakišką kilmę, veiklą, išdaigas, santykius su žmonėmis. Rinkinys sudarytas remiantis Jono Basanavičiaus XIX a.

pabaigoje surinktais ir užrašytais tekstais, kurių literatūrinė vertė, siužetai ne kiek ne menkesni negu šiuolaikinės verstinės literatūros ir paklausiausių grožinių kūrinių. Tartiniai tekstai adaptuoti pagal lietuvių kalbos taisykles, iliustracijų stilistika paremta mokyklinio amžiaus vaikų suvokimu.

Knyga skiriama vidutinio ir vyresnio mokyklinio amžiaus vaikams kaip laisvalaikio skaitymai ir parankinė pasakų knyga nagrinėjant tautosaką per lietuvių kalbos ir literatūros pamokas.

Kitoks požiūris į kvalifikacijos tobulinimą

2011 metų vasario 21 dieną švietimo ir mokslo ministras pasirašė įsakymą Nr. V-276 „Dėl UAB „Šviesa“ Mokymo centro akreditavimo“. „Šoktono“ skaitytojams įdomu plačiau sužinoti apie centrą ir jo veiklą, todėl kalbiname Mokymo centro vadovą Arūną Sernecką.

Kas paskatino Mokymo centro steigimą ir jo akreditavimą?

– „Šviesa“, mokomųjų priemonių kūrėja ir leidėja, atsakingai rūpinasi ir jų naudojimu pamokose, visame ugdymo procese. Leidykla nuo 2004 metų rengia kvalifikacijos tobulinimo seminarus, konferencijas, susitikimus su vadovėlių autoriais, naujų leidinių pristatymus, teikia konsultacijas. Šiuose renginiuose dalyvavo daugiau nei 23 000 mokytojų, mokyklų vadovų, bibliotekininkų. Buvo atliekami įvairūs tyrimai.

- Mokytojų, mokinių ir mokinių tėvų požiūris į bendrojo lavinimo mokykloms skirtus vadovėlius ir jų priedus (atliko RAIT).
- Vadovėlio „Matematika kiekvienam“ vertinimas, rengiamų seminarų nauda ir patraukliausi dalykai (atliko TNS Gallup).
- Ikimokyklinio ugdymo priemonių naudojimas, kokybė ir poreikis (atliko UAB „Factus Dominus“).
- Vadovėlio komplekto reikšmė ir kiti veiksniai, lemiantys vadovėlių pasirinkimą (atliko RAIT).

Analizuodami ir vertindami tyrimų rezultatus, grįžtamąją informaciją, džiaugiamės, kad leidyklos organizuojama mokytojų kvalifikacijos tobulinimo veikla tenkina mokytojų poreikius, lūkesčius ir atitinka ŠMM teisės aktuose keliamus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo reikalavimus. Taigi 2010 metų spalio 21–22 d. „Šviesos“ vykdomą mokytojų kvalifikacijos tobulinimo veiklą vertino Jovita Monkevičienė, UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus vedėja; Ramunė Korenienė, UPC Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus metodininkė, ir Zita Liumparaitė, Umergės mokytojų švietimo centro direktorė.

Ekspertų grupė mūsų privalumais laiko aukštos kvalifikacijos specialistų komandą, plėtojamus bendradarbiavimo ir partnerystės ryšius su šalies kvalifikacijos tobulinimo institucijomis (švietimo centrais) ir mokyklomis, veiklos kryptingumą ir atliekamus tyrimus. Ekspertai rekomendavo leidyklos „Šviesa“ Mokymo centrą akredituoti.

Kuo Mokymo centras skiriasi nuo kitų Lietuvos švietimo įstaigų, teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas?

– Pirmą, mūsų veiklą glaudžiai siejasi su kasdiene mokytojo darbo priemone – vadovėliu. Kvalifikacijos tobulinimo seminaruose pateikiame mokytojams metodinių patarimų, kaip organizuoti veiklą per pamoką, rengiame susitikimus su vadovėlių autoriais, kurie dalijasi savo gerąja patirtimi, supažindiname su naujais leidyklos vadovėliais ir kitomis komplektų dalimis, jų panaudojimo galimybėmis ugdymo procese.

Antra, savo veiklą vykdomė visoje Lietuvoje, nesame vienos savi-valdybės atstovai, todėl galime lanksčiai prisitaikyti prie mokytojų poreikių ir pageidavimų.

Trečia ir svarbiausia, būdami įmonės dalimi, galime iš karto pasiūlyti mokytojams viską, ko reikia: mokymus ir konsultacijas, elektroninį turinį ir įrangą, mokomąsias priemones.

Seminarai mokytojams – svarbiausia Jūsų veikla.

O kuo dar užsiima Mokymo centras?

– Vykdomė projektus, atliekame tyrimus. Labai svarbi yra ir edukacinė, gerosios patirties sklaida. Palaikome glaudžius ryšius su 26 šalies kvalifikacijos tobulinimo institucijomis, UPC, VPU, MTC. Su keliomis bendrojo lavinimo mokyklomis esame pasirašę bendradarbiavimo sutartis. Bendradarbiavimą suprantame kaip resursų sutelkimą, kad veiksmingiau ir kryptingiau būtų galima gerinti mokyklų veiklos rezultatus.

Kasmet rengiame apie 20 naujais leidyklų „Šviesa“ ir „Alma littera“ mokomųjų priemonių parodų Lietuvos švietimo įstaigose.

Renkame ir apibendriname organizuojamų seminarų, renginių klausytojų apklausos duomenis.

Siekiame kurti tokį bendradarbiavimo su mokykla modelį, kuris būtų grindžiamas kompleksiskumu, iniciatyvumu, naujovių, tiesiogiai turinčių įtakos mokytojo darbui ir mokinių mokymuisi, taikymu kasdienėje veikloje. Turėdami resursų ir patirties, siekiame prisidėti prie švietimo politikos kūrimo.

Koks iššūkis keliamas Mokymo centrui?

– Iššūkis – ugdymo ir ugdymosi aplinkos, lemiančios mokinio mokymosi rezultatus ir mokytojo darbą, kūrimas. Vertindami

leidyklos atliktų ir tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenis, vidaus ir išorės vertinimų rezultatus, aiškiai matome, ką reikia tobulinti. Vienos svarbiausių problemų – mokinių pasiekimai, veiklos pamokoje diferencijavimas ir individualizavimas, mokinių motyvavimas. Žinome, kad mokyklų vadovai, bendruomenės įvairiais būdais kryptingai siekia pokyčių mokyklose. Džiugu, jog jau yra puikių pavyzdžių. Manau, Mokymo centras, teikdamas kitokią kvalifikacijos tobulinimą, konsultacijas, padės mokytojams sėkmingai dirbti mokyklose.

Taip pat manau, kad pokyčių sėkmė labai priklauso nuo kūrybiškumo ir inovacijų. Lyg ir dažnai girdime šiuos žodžius, net matome realius žingsnius, tačiau pavyksta ne visur. Kodėl?.. Konkurencija (tarp mokyklų, tarp mokytojų) svarbiau nei įstaigos siekis – kuo norima būti.

Mokiniai, mokytojai ir mokyklos yra skirtingi, jų poreikiai saviti, todėl pokyčiai, keliai jų link irgi skiriasi. Šį skirtumą didina ir konkurencinė aplinka, kuri dažnai nesudaro sąlygų dalytis patirtimi, sėkme. Siekis puoselėti bendradarbiavimo kultūrą ir vertybes yra iššūkis mokykloms ir Mokymo centrui.

Ką Mokymo centras gali pasiūlyti mokykloms?

– Siūlome bendradarbiavimo modelį pagal konkrečios mokyklos poreikį. Kiekvienos temos seminaras ar konsultacija mokyklos bendruomenei bus naudingas, jei lektorius ar konsultantas jam pasirengs iš anksto, bus gavęs informacijos iš mokyklos. Tada renginyje nagrinėsime tos mokyklos patirtį, remsimės jos pavyzdžiais, ieškosime išeičių kartu.

Mokymo centras gali pasiūlyti individualias paslaugas mokykloms, siekiame drauge vertinti rezultatus, o pasiekimus išlaikyti tvarius, ne vienadienius. Sėkmingos veiklos sąlygos: poreikis iš mokyklos, abipusis susitarimas, naujovių siekimas, tikslingas planavimas, konkrečių rezultatų siekimas. Mokymo centro lektorai ir konsultantai yra kaip bendrakeiviai, kurie eis, kurs, vertins kartu su mokyklos darbuotojais ir mokiniais.

Ačiū, Arūnai, už pokalbį. Linkime Jums ir Jūsų centro darbuotojams sėkmės darbuose!

Kalbėjosi Edita Linkevičiūtė

Kviečiame įsigyti „Mokytojo darbo kalendorių“!

„Mokytojo darbo kalendorius 2011–2012 m. m.“ – darbo planavimo knyga, parengta specialiai mokytojams, atsižvelgiant į jų darbo poreikius ir specifiką. Jame pateikiamas 2011–2012 m. m. veiklos kalendorius, švenčių ir atmintinų dienų sąrašai, skiriama vietos įrašams apie auklėtinius (pamokų tvarkaraštis, mokinių, jų tėvų ar globėjų duomenys, informacija apie auklėtinių sveikatą, pasiekimų ir pažangos vertinimas, vadovėlių apskaita ir kt.).

Tikimės, kad šiame „Mokytojo darbo kalendoriuje“ pasižymėsite ne tik svarbiausius darbus, posėdžius ar kitų dalykinių susi-

tikimų datas, bet ir planuosite savo laisvalaikį, užsirašysite reikšmingus įvykius, svarbias mintis.

Kalendorių galima įsigyti visuose „Pegaso“, „Baltų lankų“ ir kituose knygynuose, interneto svetainėje www.knyguklubas.lt, prekybos centruose.

Mokyklos ir kitos ugdymo įstaigos užsakymus gali pateikti per leidyklų „Šviesa“ ir „Alma littera“ internetinį leidinių užsakymo centrą: www.uzsakymas.lt, elektroniniu paštu: prekyba@sviesa.lt, paštu: UAB leidykla „Šviesa“, E. Ožėskienės 10, 44252 Kaunas.

Ilgalaikiai ir trumpalaikiai planai

Kviečiame visus mokytojus, dirbančius su serijos „Šok“ vadovėlių komplektais, naudotis autorių parengtais ilgalaikiais ir trumpalaikiais planais.

Juos rasite svetainėje www.sokvadoveliai.lt → *Pagalba mokytojui* → *Ilgalaikiai ir trumpalaikiai planai*.

Skyrius „Ilgalaikiai ir trumpalaikiai planai“ nuolat atnaujinamas!

Leidinių katalogai internete!

Apsilankykite svetainėse www.sviesa.lt ir www.sokvadoveliai.lt.

Čia galėsite skaityti ir vartyti leidyklų „Šviesa“ ir „Alma littera“ leidinių katalogus versdami puslapį po puslapio virtualioje aplinkoje. Tikimės, kad Jūs greitai rasite informacijos apie pratybų sąsiuvinius, kitą mokomąją literatūrą ir lengvai nuspręsite, ką pasirinkti!

„Šoktoną“ rengė: Edita Linkevičiūtė, Lina Virozerovienė, Jūratė Mikulevičiūtė, Sigita Adomavičienė, Linas Spurga, Tatjana Skusevičienė, Donata Šmuilienė, Zigmantas Aliuškevičius. Konsultavo: Jūratė Litvinaitė, Rima Tuinylaitė. UAB leidykla „Šviesa“, E. Ožėskienės g. 10, LT-44252 Kaunas. Elektroninis paštas: info@sokvadoveliai.lt. Interneto puslapiai: <http://www.sokvadoveliai.lt>, <http://www.sviesa.lt>
© Leidykla „Šviesa“

